

Kaavaselostus

Suomussalmen kunta
Alanteenjärven – Parvajärven rantaosayleiskaava

SUOMUSSALMI

Päiväys
Tekijä
Versio

13.3.2025
Elina Marjakangas, Mikko Autio
luonnosvaihe

Käsittelyvaiheet

12.3.2024 § 67 Kunnanhallitus, kaavoituspäätös

- 16.4.2024 Kuulutus vireilletulosta
- 16.4.2024 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville (AKL 63 §)
- 24.4.2024 Viranomaisneuvottelu (AKL 66 § ja MRA 26 §)
- 4.2.2025 Viranomaistyöneuvottelu
- 27.3.2025 § xx Tekninen lautakunta, kaavaluonnoksen käsittely
- pv.kk-pv.kk.vvvv Kaavaluonnos nähtävillä valmisteluvaiheen kuulemista varten (AKL 62 § ja MRA 30 §)
- pv.kk.vvvv § xx Kunnan toimielin, kaavaehdotuksen käsittely
- pv.kk-pv.kk.vvvv Kaavaehdotus julkisesti nähtävillä (AKL 65 § ja MRA 27 §)
- pv.kk.vvvv Viranomaisneuvottelu (AKL 66 § ja MRA 26 §)
- pv.kk.vvvv § xx Kunnan toimielin hyväksyi kaavaehdotuksen
- pv.kk.vvvv § xx Kunnanvaltuusto hyväksyi kaavaehdotuksen

Kaavakartta

Kaavakartta, luonnos 1:10000 13.3.2025

Liitteet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 20.2.2025
Emätila- ja mitoitustaulukko 13.3.2025
Emätilakartta 13.3.2025

Erillisselvitykset

Luontoselvitys 29.10.2024
Pesimälinnustoselvitys 28.10.2024
Sensitiivisten lintutietojen liite, salassapidettävä 28.10.2024
Arkeologinen inventointi 22.1.2025
Rakennusinventointi 13.3.2025
Maisemarakenne ja maisemakuva 10.1.2025

Muut kaavaan liittyvät asiakirjat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
Kainuun maakuntakaava
Valtatie 5 Kajaani-Kuusamo kehittämisselvitys
Kuivassalmen ampumaradan hankesuunnitelman meluselvitykset 2/2025
Suomussalmen rakennusjärjestys
Viranomaisneuvottelun ja työneuvotteluiden muistiot
Rakennuspaikkatoiveet kartalla (luottamuksellinen)
Metsähallituksen inventointi ja kuntoarvioraportti Haaponivan kämpästä, 2024

Sisältö

1.	Johdanto.....	6
1.1	Suunnittelualue.....	6
2.	Lähtökohdat.....	7
2.1	Suunnittelutilanne.....	7
2.1.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	7
2.1.2	Maakuntakaava.....	8
2.1.3	Suomussalmen kuntastrategia.....	11
2.1.4	Yleiskaavat.....	12
2.1.5	Asemakaavat ja ranta-asemakaavat.....	13
2.1.6	Rakennusjärjestys.....	13
2.1.7	Pohjakartta ja kiinteistöt.....	13
3.	Perusselvitykset.....	14
3.1	Yleistä.....	14
3.2	Luonnonympäristö.....	14
3.2.1	Luontoselvitys.....	14
3.2.2	Natura- ja luonnonsuojelualueet.....	15
3.2.3	Vesistöt ja pohjavedet.....	15
3.2.4	Tulva-alueet.....	16
3.2.5	Maa- ja kallioperä.....	16
3.3	Maisemaselvitys.....	18
3.3.1	Maisemamaakunta ja maisemaseutu.....	19
3.3.2	Maisemarakenne.....	19
3.3.3	Maisemakuva.....	20
3.3.4	Arvokkaat maisema-alueet.....	21
3.4	Rakennettu ympäristö.....	22
3.4.1	Yhdyskuntarakenne ja asutuksen nykytila.....	22
3.4.2	Rakentamisen määrä ja rantaviiva.....	22
3.4.3	Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat alueet ja kohteet.....	22
3.4.4	Paikallisesti arvokkaat alueet ja kohteet.....	23
3.5	Arkeologinen kulttuuriperintö.....	24
3.6	Liikenne.....	26
3.7	Yhdyskuntatekniikka.....	28
3.8	Maanomistus.....	28
3.8.1	Emätilaselvitys.....	28
3.9	Väestö, rakentamispaine.....	29
3.10	Elinkeinot ja palvelut.....	30
3.11	Virkistys.....	30
3.12	Ympäristön häiriötekijät.....	31
4.	Tavoitteet.....	33
4.1	Yleiset tavoitteet.....	33
4.2	Mitoitustavoitteet.....	33
4.3	Maanomistajien tavoitteet.....	33
5.	Suunnittelun vaiheet.....	34
5.1	Suunnittelun vaiheet.....	34
5.2	Osallistuminen ja vuorovaikutus.....	34
5.3	Valmisteluvaiheen kuuleminen.....	34
5.4	Ehdotusvaiheen kuuleminen.....	35

6.	Rantaosayleiskaavan kuvaus.....	35
6.1	Kaava-alueen raja.....	35
6.2	Rantavyöhykkeen raja..... ja tulkinta.....	35
6.3	Yleiskaavan kuvaus.....	35
6.3.1	Kokonaisrakenne ja -mitoitus.....	35
6.3.2	Mitoitusperiaatteet.....	36
6.3.3	Kuvaus alueittain ja toiminnoittain.....	38
6.3.4	Kaavamääräykset.....	46
6.4	Vertailevat tarkastelut.....	46
6.4.1	Muutos nykytilanteeseen.....	46
6.4.2	Valtakunnalliset ja seudulliset intressit.....	47
6.4.3	Tavoitteiden toteutuminen.....	49
7.	Yleiskaavan vaikutukset.....	49
7.1.1	Arviointimenetelmät.....	49
7.2	Ympäristövaikutukset.....	49
7.2.1	Vaikutukset kyläkuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.....	49
7.2.2	Vaikutukset luontoon, maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon.....	50
7.2.3	Naturatarvearviointi.....	50
7.2.4	Vaikutukset liikenteeseen ja infrastruktuuriin.....	51
7.3	Taloudelliset vaikutukset.....	52
7.4	Sosiaaliset vaikutukset.....	52
7.4.1	Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.....	52
7.4.2	Vaikutukset maa- ja metsätalouteen, yritystoimintaan ja palveluihin.....	53
8.	Yleiskaavan toteuttaminen.....	55
8.1	Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet.....	55

Tiivistelmä

1. Johdanto

Yleiskaava laaditaan Suomussalmen Alanteenjärven ja Parvajärven ranta-alueille alueidenkäyttölain 72 §:n mukaisena oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jota voidaan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena. Alanteenjärvi ja Parvajärvi sijaitsevat Suomussalmen kuntakeskustan kaakkoispuolella. Alueella on noin 43 km rantaviivaa pois lukien saaret. Tavoitteena on kaavoittaa alueelle kohtuullinen määrä uusia rakennuspaikkoja pääasiassa loma-asutukseen. Ranta-alueet ovat pääosin yksityisessä ja Metsähallituksen omistuksessa. Kunta perii maanomistajilta osan kaavan laatimiskustannuksista alueidenkäyttölain 76 §:n sallimalla tavalla. Kaavoituksesta aiheutuva korvaussumma määräytyy uusien rakennuspaikkojen ja käyttötarkoitusten muutosten perusteella. Kaavoitusta varten laaditaan emätilaselvitys, luontoselvitys, arkeologinen selvitys ja kulttuuriympäristö- ja maisemaselvitykset.

1.1 Suunnittelualue

Suunnittelualue käsittää Alanteenjärven ja Parvajärven ranta-alueet. Suunnittelualue rajautuu lännessä Viitostiehen ja Suomussalmentiehen ja ulottuu idän suunnassa hieman alle 9 km pitkänä alueena Parvajärven kaakkoispuolelle Haminantieen saakka. Suunnittelualueen eteläpuolella kulkee Moisiovaarantie. Alueella on rantaviivaa noin 43 km pois lukien saaret.

Suunnittelualueen alustava rajaus

2. Lähtökohdat

2.1 Suunnittelutilanne

2.1.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto on päättänyt 30.11.2000 valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, jotka on otettava kaavoituksessa huomioon. Tavoitteet on tarkistettu vuonna 2017. Uudistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
 - luodaan edellytykset alueiden ja yhdyskuntien kehittymiselle elinvoimaisina, vahvuuksia ja voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi hyödyntäen
 - edistetään monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta
 - vastataan väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin, luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi ja mahdollistetaan eri väestöryhmien tarpeita vastaava asuntotarjonta
 - luodaan edellytykset vähähiiliseen ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen
 - edistetään saavutettavuutta, kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen sekä viestintään ja liikkumiseen liittyvien palveluiden kehittämistä
2. Tehokas liikennejärjestelmä
 - edistetään liikennejärjestelmän toimivuutta, toimintavarmuutta ja turvallisuutta
 - edistetään vähähiilisyttä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
 - varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin
 - ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja, jätetään riittävät suojaetäisyydet, tai riskit hallitaan muulla tavoin
 - suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, alueet tai toiminnot sijoitetaan riittävän etäälle häiriintyvistä kohteista
 - otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
 - huolehditaan luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestävällä tavalla, mikä on tärkeää elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta
 - huomioidaan valtakunnalliset inventoinnit
 - huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta sekä edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
 - huolehditaan virkistysalueiden riittävydestä ja virkistysyhteyksien jatkuvuudesta
 - luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle, luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle sekä huolehditaan riittävän yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilymisestä
 - saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kehittämisedellytysten ja niille tärkeiden alueiden säilyminen (ei koske tätä aluetta)
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto
 - varaudutaan uusiutuva energiantuotannon tarpeisiin sekä huolehditaan kuljetusten ja varastoinnin toimivuudesta
 - sovitetaan tuulivoimarakentaminen ympäröivään maankäyttöön, sijoittaminen keskitetysti usean voimalan yksiköihin
 - turvataan merkittävien voimajohtojen ja kaasuputkien linjausten ja toteuttamismahdollisuudet, hyödyntäen olemassa olevia johtokäytäviä

Lisäksi yleiskaavaa laadittaessa on huomioitava alueidenkäyttölain 39 § ja 73 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset.

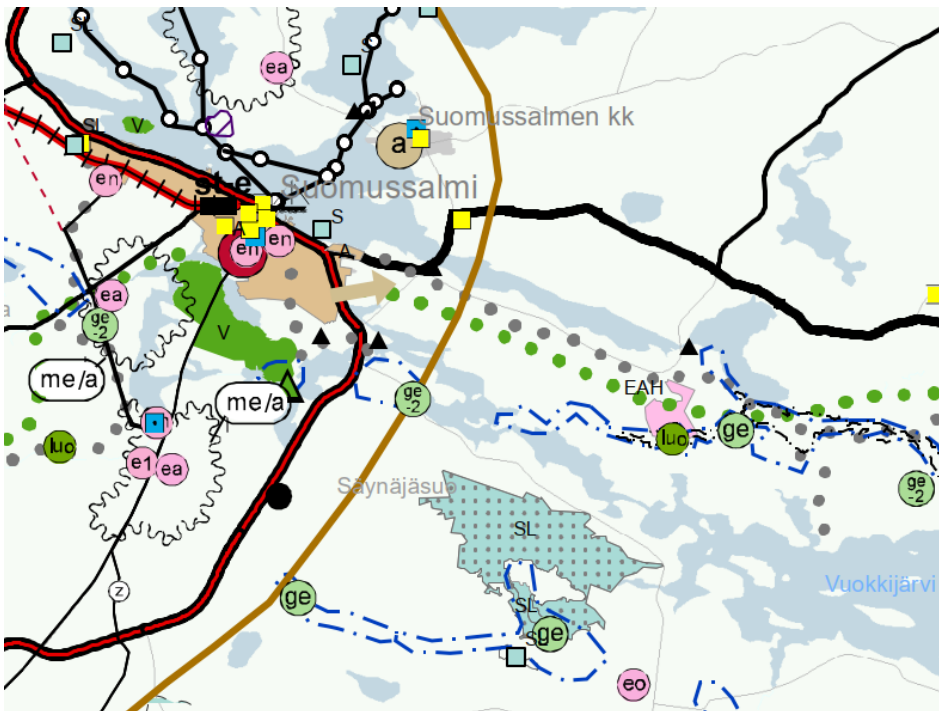
Tässä kaavatyössä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja yleiskaavan sisältövaatimuksista huomioidaan erityisesti toimivaan aluerakenteeseen, taloudellisuuteen, eheytyvään yhdyskuntarakenteeseen ja elinympäristön laatuun liittyviä tavoitteita. Järvialueilla tulee huomioida tavoitteet varautua sään ääri-

ilmiöihin ja tulviin, huolehtia luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestävällä tavalla, huolehtia valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta sekä huolehtia virkistysarvojen riittävydestä.

2.1.2 Maakuntakaava

Suomussalmella on voimassa kuusi maakuntakaavaa:

- Kainuun maakuntakaava 2020 (vahvistettu 29.4.2009) on ns. kokonaismaakuntakaava, joka kattaa koko Kainuun alueen ja siinä on käsitelty kaikki kaavan valmistelun aikana tunnistetut keskeiset maankäyttömuodot.
- Kainuun 1. vaihemaakuntakaava (lainvoimainen 16.2.2015) koskee puolustusvoimain ampuma- ja harjoitusalueita sekä niiden melualueita. Kaavassa ei ole merkintöjä Suomussalmella.
- Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava (vahvistettu 7.3.2016) koskee vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista ja mitoitusta Kainuussa. Kaavassa ei ole merkintöjä Alanteenjärven – Parvajärven suunnittelualueella.
- Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa (lainvoimainen 21.5.2019) osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti parhaiten tuulivoiman hyödyntämiseen soveltuvat alueet Kainuussa. Kaavassa ei ole merkintöjä Alanteenjärven – Parvajärven suunnittelualueella.
- Kainuun vaihemaakuntakaava 2030 (hyväksytty 16.12.2019, lainvoima 26.2.2020) koskee alue- ja yhdyskuntarakennetta, virkistystä, liikennejärjestelmää, luonnon- ja kulttuuriympäristöä sekä luonnonvarojen käyttöä ja elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Maakuntakaavassa osoitettavien uusien kaavaratkaisujen osalta Kainuun vaihemaakuntakaava 2030 kumoaa tai muuttaa osin Kainuun maakuntakaavan 2020 kaavaratkaisuja ja sisältää teknisluonteisia korjauksia Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan kaavamerkintöihin ja -määräyksiin.
- Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 (kuulutettu voimaan valituksista huolimatta 6.3.2024 ennen lainvoimaa). Kaavassa ei ole tuulivoimaa koskevia merkintöjä Alanteenjärven-Parvajärven ympäristössä.

Ote Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen epävirallisesta yhdistelmäkartasta Yhdistelmäkartalla on esitetty myös tuulivoimamaakuntakaavan 2023 merkinnät. (Kainuun liitto, yhdistelmäkartta 12.12.2023).

Suomussalmen taajamatoimintojen alue sijaitsee lähellä suunnittelualuetta (A). Siitä itään lähelle suunnittelualueen länsiosaa on merkitty Suomussalmen keskustaajaman yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunta nuolimerkinnällä. Viitostie on maakuntakaavassa tavoitteellinen runkoverkkoon kuuluva maantie ja suunnittelualueen länsiosa sisältyy liikenteen yhteistyökäytävään (Ik). Suunnittelualueelle ulottuu kaksi tärkeää pohjavesialuetta, Takkusärkkä ja Pölykangas. Pölykankaan alueella on myös ge-2 kohdemerkinnällä merkitty valtakunnallisesti arvokas tuuli- ja rantakerrostuma ja suunnittelualueen länsiosassa maakuntakaavaan merkitty sotahistoriallinen kohde (musta kolmio). Suunnittelualueen ja Moisiovaarantien eteläpuolella on Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue, Säynäjäsuon-Matalasuon alue SAC/SPA. Suunnittelualueen läheisyydessä Parvajärven koillispuolella on ampuma- ja harjoitusalue (EAH). Suunnittelualueen pohjoispuolelle etäälle suunniteltavista ranta-alueista on merkitty itä-länsisuuntainen moottorikelkkailureitti ja ulkoilureitti.

Maakuntakaavamerkinnot, jotka kohdistuvat suunnittelualueelle:

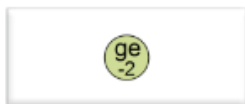
Liikenteen yhteistyökäytävä.

Liikenteen yhteistyökäytävää kehitetään maaseudun kulttuuriympäristöön, maisemaan sekä sujuviin ja turvallisiin liikenneyhteyksiin tukeutuvana monipuolisen elinkeinotoiminnan, asumisen, vapaa-ajan, liikenteen ja matkailun vyöhykkeenä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kulttuuriympäristön ja maiseman hoitoon sekä liikenteen ja matkailun palvelujen kehittämiseen. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantie- ja rautatieliikenteen sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.

Tavoitteellinen runkoverkkoon kuuluva maantie.

Tuuli- ja rantakerrostuma.

Merkinnällä ge-2 osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat. Merkintään ei liity MRL 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta.

Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon tuuli- tai rantakerrostuman geologiset, biologiset tai maisemalliset arvot.

Sotahistoriakohde.

Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 osoitetaan kohdemerkinnällä valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä sotahistorian kohdealueita, joilla pyritään ottamaan huomioon näiden kohteiden merkittävien arvojen säilyminen.

Alueen suunnittelussa tulee huomioida kohteen historialliset erityispiirteet. Kohdetta koskevista suunnitelmista tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Tärkeä pohjavesialue.

Merkinnällä osoitetaan vedenhankinnan kannalta tärkeät (1. luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (2. luokan) pohjavesialueet.

Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista tai suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Maakuntakaavamerkinnät, jotka eivät kohdistu suunnittelualueelle, mutta sen läheisyyteen:

Taajamatoimintojen alue.

Merkinnällä A osoitetaan asumisen, hallinnon, palveluiden, teollisuuden ym. työpaikka-alueiden ja taajamatoimintojen sijoittumisalueita niihin liittyvine liikenne- virkistys-, puisto- ja erityisalueineen. Taajamatoimintojen alueiden yksityiskohtaisempi rajaus ja laajuus sekä toiminnallinen osa-aluejako ratkaistaan kuntakaavoituksella.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta.

Merkinnällä osoitetaan Suomussalmen keskustaajaman yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta Haukiperän suuntaan.

Ampuma- ja harjoitusalue.

Merkinnällä EAH osoitetaan puolustusvoimien sekä rajavartioston käytössä olevat ampuma- ja harjoitusalueet. Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuus- yms. syistä rajoitettua.

Suunniteltaessa rakentamista alueen lähialueelle on otettava huomioon erilaisten aseiden ja taisteluvälineiden aiheuttamat melu-, värinä- ja painevaikutukset.

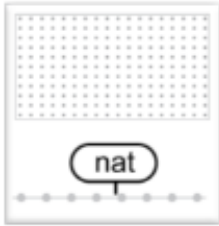
Ulkoilureitti.

Merkinnällä osoitetaan vähintään ylikunnalliset ja maakunnallisesti merkittävät yleisen liikkumisen kannalta tärkeät ohjeelliset ulkoilureitit. Reitit voidaan perustaa sopimuksilla tai ulkoilulain mukaisesti.

Moottorikelkkailureitti.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät yleisen liikkumisen kannalta tärkeät ohjeelliset moottorikelkkailureitit.

Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue.

Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston päätösten mukaiset Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet. Natura -alueilla ja niiden suojeluarvoja koskevissa hankkeissa noudatetaan luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n säännöksiä.

Natura 2000 -verkoston alueita ja niiden lähellä sijaitsevia alueita koskevassa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, että suunnitelma tai hanke ei luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla heikennä merkittävästi Natura -alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.

Luonnonsuojelualue tai -kohde.

Merkinnällä SL osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita.

Valtakunnallisen harjijensuojeluohjelman harjualue.

Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 on rantojen käyttöä koskeva yleinen suunnittelumääräys:

Ranta-alueita tulee kehittää viihtyisinä asumisen ja virkistyksen alueina huomioon ottaen vapaa-ajan, osa-aika- tai pysyvän asumisen tarpeet. Alueiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota sähköisten palvelujen saatavuuteen, olemassa olevaan infrastruktuuriin sekä ympärivuotisen käytön edellytyksiin.

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon yleisen virkistyskäytön tarpeet ja vesille pääsyn mahdollisuudet, luonnon- ja maisema-arvot sekä vesi- ja energiahuollon järjestäminen.

Lisäksi Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030 on annettu mm. liikenneturvallisuutta ja arkeologista kulttuuriperinnön huomioimista koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä:

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueiden käyttöä koskevassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenneturvallisuuden edistämiseen sekä sujuvan ja hyvän liikenneympäristön saavuttamiseen.

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueidenkäyttöä koskevassa suunnittelussa tulee tarkistaa kiinteitä muinaisjäänneksiä ja muuta arkeologista kulttuuriperintöä koskeva ajantasainen tieto museoviranomaisten ylläpitämistä rekistereistä ja arvioida yhteistyössä museoviranomaisten kanssa mahdollisten aluetta / kohdetta koskevien selvitysten tai tutkimusten tarve.

2.1.3 Suomussalmen kuntastrategia

Suomussalmella ei ole varsinaista maankäyttöstrategiaa. Suomussalmen strategian 2022-2025, *Suomussalmi nyt ja huomenna*, visio on seuraava:

- Suomussalmi on muuttovoittopaikkakunta, joka houkuttelee jatkuvasti uusia asukkaita kiinnostavilla asumismahdollisuuksillaan, luonnonläheisillä aktiviteeteillaan sekä monipuolisilla palveluillaan ja työmahdollisuuksillaan.
- Suomussalmi on kasvava matkailukohde, joka tunnetaan aktiivisen luontoliikkujan Hossasta, Raatteentien historiasta sekä vivahteikkaasta kulttuurista.
- Arjen helppous ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja asumisen viihtyisyys takaavat kiinnostavan kohteen uutta kotia etsivälle.
- Menestyvät yritykset työllistävät monipuolisiin tehtäviin biotaloudesta teknologiateollisuuteen.

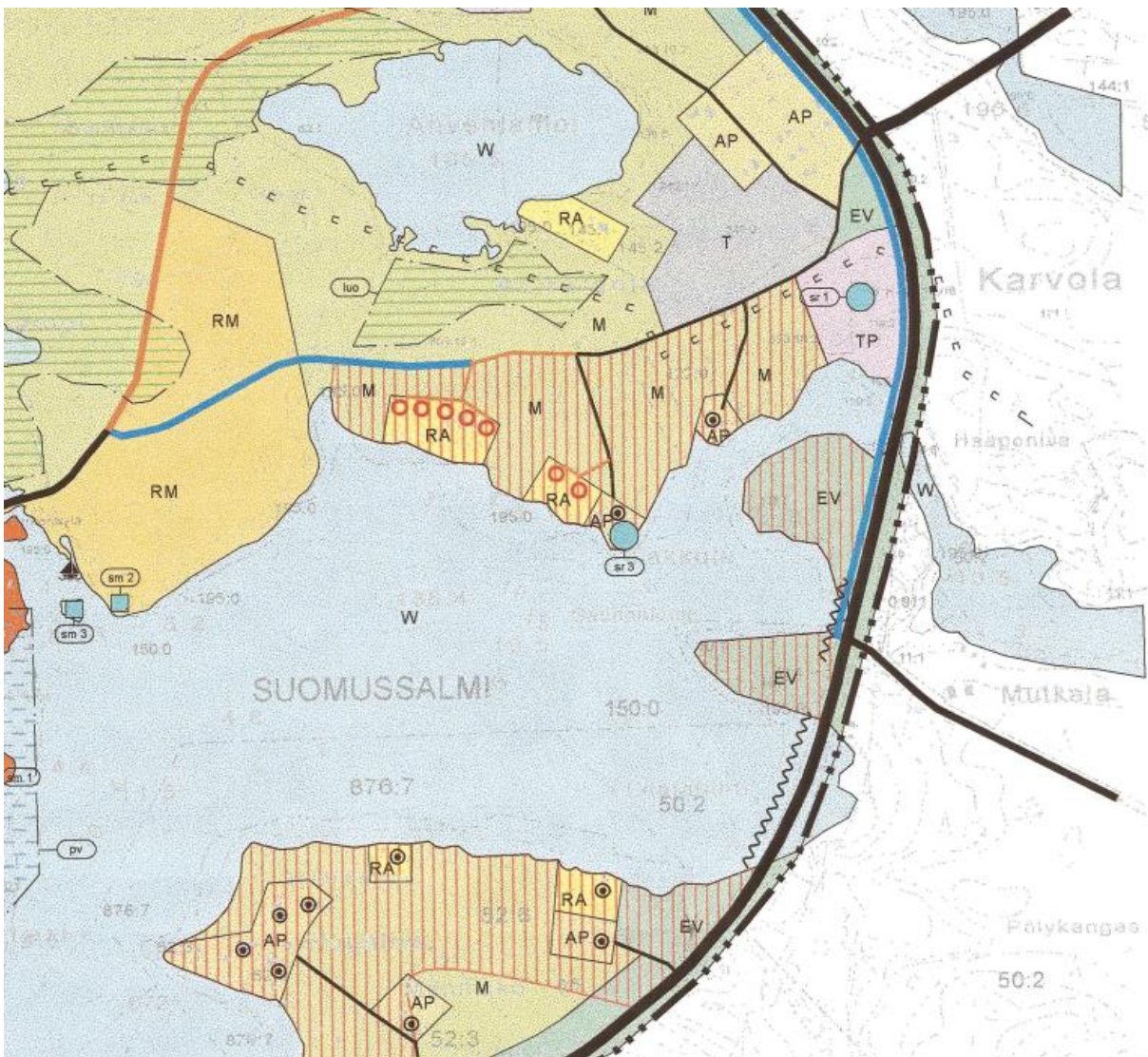
Strategiana on mm. tarjota monipuoliset palvelut sekä viihtyisä ja turvallinen elinympäristö luonnon helmassa, harrastusmahdollisuuksien ympäröimänä. Luontoa hyödynnetään kestävästi siitä samalla huolehtien. Ympäröivä luonto ja sen rytmisessä eläminen tarjoavat meille mahdollisuuden rauhoittumiseen, kiireestä irrottautumiseen ja hyvinvointiin keskittymiseen.

2.1.4 Yleiskaavat

Suunnittelualueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Suunnittelualue rajautuu lännessä Viitostien toiselle puolelle laadittuun Kaunisniemen yleiskaavaan, joka on hyväksytty vuonna 2003.

Suomussalmella on voimassa seuraavat rantaosayleiskaavat:

- Korvuanjärven, Iso-Kontaisen ja Pikku-Kontaisen rantayleiskaava (2001)
- Kaunisniemen yleiskaava (2003)
- Hossan alueen osayleiskaava (2007, 2018)
- Eteläisen Kiantajärven rantaosayleiskaava (2014)

Ote Kaunisniemen yleiskaavasta suunnittelualueen vieressä.

2.1.5 Asemakaavat ja ranta-asemakaavat

Suunnittelualueelle ei ole laadittu asemakaavoja tai ranta-asemakaavoja.

2.1.6 Rakennusjärjestys

Suomussalmen rakennusjärjestys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 16.6.2009.

2.1.7 Pohjakartta ja kiinteistöt

Yleiskaavan suunnittelussa käytetään Maanmittauslaitoksen kartta-aineistoa.

Kaavakartan ja emätilaselvityksen tiedot nykyisistä kiinteistöistä perustuu tilanteeseen joulukuussa 2023.

3. Perusselvitykset

3.1 Yleistä

Kaavan selvityksinä laaditaan luontoselvitys, arkeologinen inventointi sekä rakennetun kulttuuriympäristön selvitys. Maisemaselvityksenä on laadittu karttatarkastelu maisemarakenteesta ja maisemakuvasta. Maiseman ominaispiirteitä käsitellään yleisesti kaavaselostuksessa.

3.2 Luonnonympäristö

3.2.1 Luontoselvitys

Kaavatyön yhteydessä laadittiin yleiskaavatasoiset luontoselvitykset, jotka sisälsivät maastotöihin perustuvat kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen, liito-oravaselvityksen, pesimälinnustoselvityksen ja viitasammakkoselvityksen. Luontoselvitys on erillisinä raporteina kaava-aineiston liitteenä.

Luontoselvitysten selvitysalue kattaa Alanteenjärven ja Parvajärven rannat ja niitä reunustavat metsä- ja suoalueet. Selvitysalueella on paljon kuivahko kankaan metsää, josta osa on talousmetsää. Alueella on joitain rakennuksia sekä yleis- ja yksityiskäytössä olevia teitä. Järvien koillispuolella on Kuivassalmen ampuma-alue ja etelässä Säynjäsuo - Matalasuo Natura-alue (SAC/SPA).

Selvitysalueella kulkee muutamia maastokartassakin näkyviä uomia, joista osa on kaivettuja ojia ja osa luonnontilaisia tai luonnontilaisenkaltaisia puroja. Pieniä kaivettuja ojia on myös teiden varsilla. Alueella on useampi lampi, itäreunan Iso- ja pieni Pöylampi, järvien pohjoispuolen Palolampi ja eteläpään Niipaslampi.

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita. Selvitysalueella ei myöskään havaittu uhanalaisten luontotyyppien kohteita. Alueella on kaksi vesilain 3. luvun 2 §:n (587/2011) suojaamia luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaista puroa.

Selvitysalueella ei luontoselvityksen lähtötietojen ja maastoselvityksen perusteella ole muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten tai silmälläpidettävien kasvilajien, lakisääteisesti suojeltavien kasvilajien (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajit tai rauhoitetut tai erityisesti suojellut kasvilajit) eikä Suomen kansainvälisten vastuulajien tunnettuja kasvupaikkoja.

Vieraslajeja ei selvitysalueella havaittu, mutta alueelle vievällä Taipaleenkankaantiellä havaittiin komealupiinia.

Maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu lainkaan liito-oravan papanoita tai muita merkkejä, eikä alueella tai kahden kilometrin läheisyydessä ole aiempia tunnettuja liito-oravan esiintymispaikkoja. Selvitysalueella ei luontoselvityksen perusteella arvioida olevan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sopivia ympäristöjä.

Maastokäynnillä selvitysalueella ei havaittu lainkaan viitasammakoita, eikä alueella ole aiempia tunnettuja viitasammakoiden esiintymispaikkoja. Lähin tunnettu esiintymispaikka on yli 10 kilometrin päässä.

Pesimälinnustoselvityksen maastokäynneillä havaittiin yhteensä 72 lintulajia, joista 39 on huomionarvoisia. Selvitysalueen lintulajisto muodostuu varsinkin vesistöjen lähellä viihtyvistä ja suolla pesivistä lajeista sekä talousmetsän lajeista. Pesimälinnustoselvityksessä tunnistettiin selvitysalueelta kolme linnustollisesti arvokasta aluetta, jotka kuuluvat arvoluokkaan 4 (monimuotoisuutta turvaavat kohteet). Arvokkaat alueet sijaitsevat selvitysalueen itäosassa.

Ensimmäinen arvokas lintualue on Parvajärven etelärannassa sijaitseva suo ja sitä reunustava metsä. Alue suositellaan jättämään maankäytössä rakentamisen ulkopuolelle ja kasvillisuus ja muut elinympäristön olosuhteet ennalleen. Alue tulee säilyttää otollisena vesi- ja rantalinnuston pesimiseen sekä alueella esiintyville metsässä pesiville lajeille.

Toinen arvokas lintualue sijoittuu Parvajärven pohjoisrantaan rajautuva suo ja sen pohjoispuolinen metsäalue. Alueen keskiosa muodostuu soistuneen järvenlahden ympärillä. Alue suositellaan säilyttämään suoelinympäristön olosuhteet ennalleen ja jättämään myös metsäalueet rakentamatta.

Kolmas arvoalue on rämeestä ja järvenrantaan rajaustuvasta avosuosta muodostuva alue Alanteenjärven kaakkoisosassa. Kohteen maankäytössä suositellaan säilyttämään kasvillisuus ja muut elinympäristön olosuhteet ennallaan, jotta alue säilyisi otollisena vesi- ja rantalinnuston pesimiseen.

Luontoselvityksissä ei havaittu perinnebiotooppialueita.

3.2.2 Natura- ja luonnonsuojelualueet

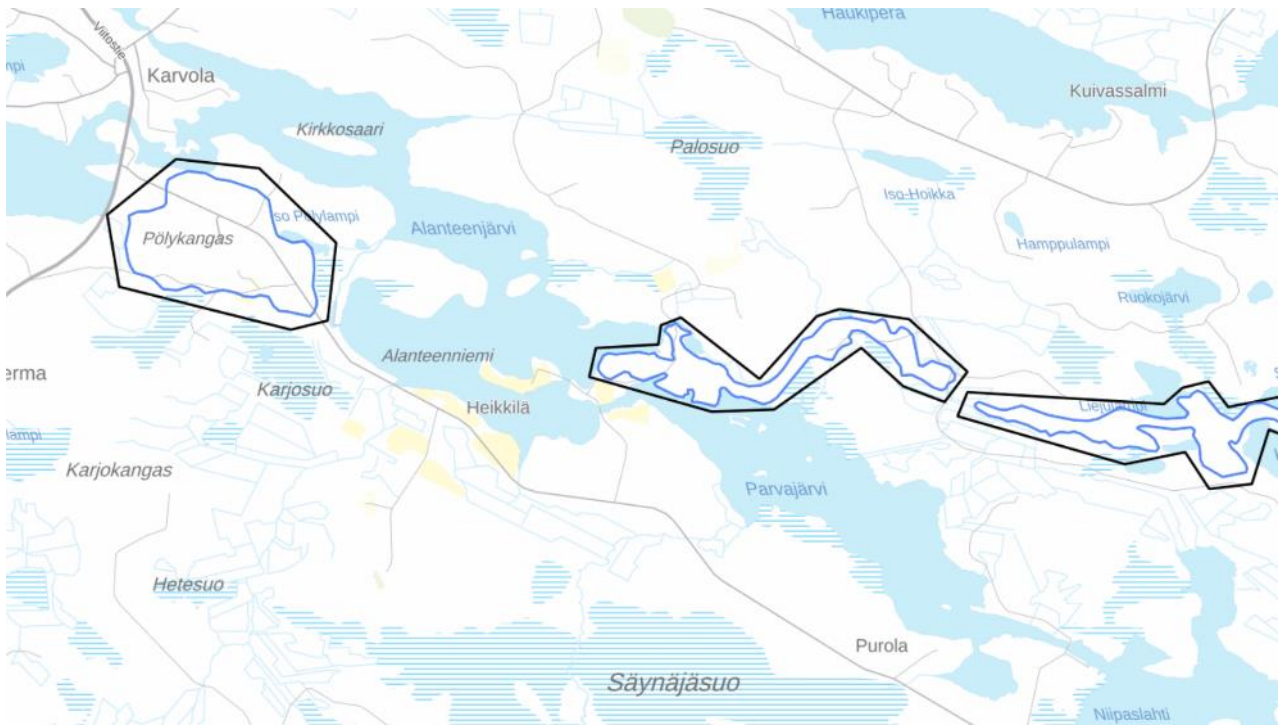
Suunnittelualueeseen nähden lähin Natura-alue on Säynäjäsuo - Matalasuon Natura-alue (FI1200712, SAC/SPA), joka sijaitsee aivan suunnittelualueen eteläpuolella. Natura-alue Säynäjäsuo – Matalasuo on suojeltu luontodirektiivin ja lintudirektiivin perusteella. Natura-alueen suojeluperusteita ovat tietyt luontodirektiivin liitteen I suo- ja metsäluontotyytit sekä lintudirektiivin I lajit. Natura-alue on luokan 1 luontokohde eli lainsäädännöllä turvattu kohde. Alue kuuluu myös soidensuojeluohjelmaan. Alanteenjärven lounaisrannalla sijaitsee pölykankaan dyynialue, joka kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin tuuli- ja rantakerrostumiin (Syke 2024).

Selvitysalueella tai 500 metrin säteellä siitä ei sijaitse muita luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, soidensuojelun täydennysohjelma-alueita, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueita eikä luonnonmuistomerkkejä.

3.2.3 Vesistöt ja pohjavedet

Alanteenjärvi ja Parvajärvi muodostavat kaksialtaisen järvialueen, jonka pinta-ala on noin 5,5 km². Alanteenjärvi-Parvajärvi kuuluu valuma-alueeseen, jonka pinta-ala on noin 25 km² järvet mukaan lukien. Alanteenjärvi-Parvajärvi on säännöstelty ja voimakkaasti muutettu keskikokoinen humusjärvi. Järvien ekologinen tila on hyvä. Alanteenjärvi-Parvajärven keskivedenkorkeus on 186,4 metriä merenpinnan yläpuolella, vedenpinnan korkeustason vaihteluvälin ollessa 183,24–186,60 metriä. Suunnittelualueeseen kuuluu myös Iso Pölylampi, Pieni Pölylampi, Palolampi sekä Parvajärveen yhteydessä oleva Niipaslampi. Parvajärven kaakkoispuolella on Vuokkijärvi, ja järvien välissä säännöstelypato.

Kaava-alueelle sijoittuvat 2-luokkaan kuuluvat muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat Takkusärkän (Pohjavesialuetunnus: 1177762) ja Pölykankaan (Pohjavesialuetunnus: 1177761) pohjavesialueet. Molemmat ovat hyvässä kunnossa ja kuuluvat Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueeseen.

Alueelle sijoittuvat pohjavesialueet Pölykangas ja Takkusärkkä 2 kartalla.

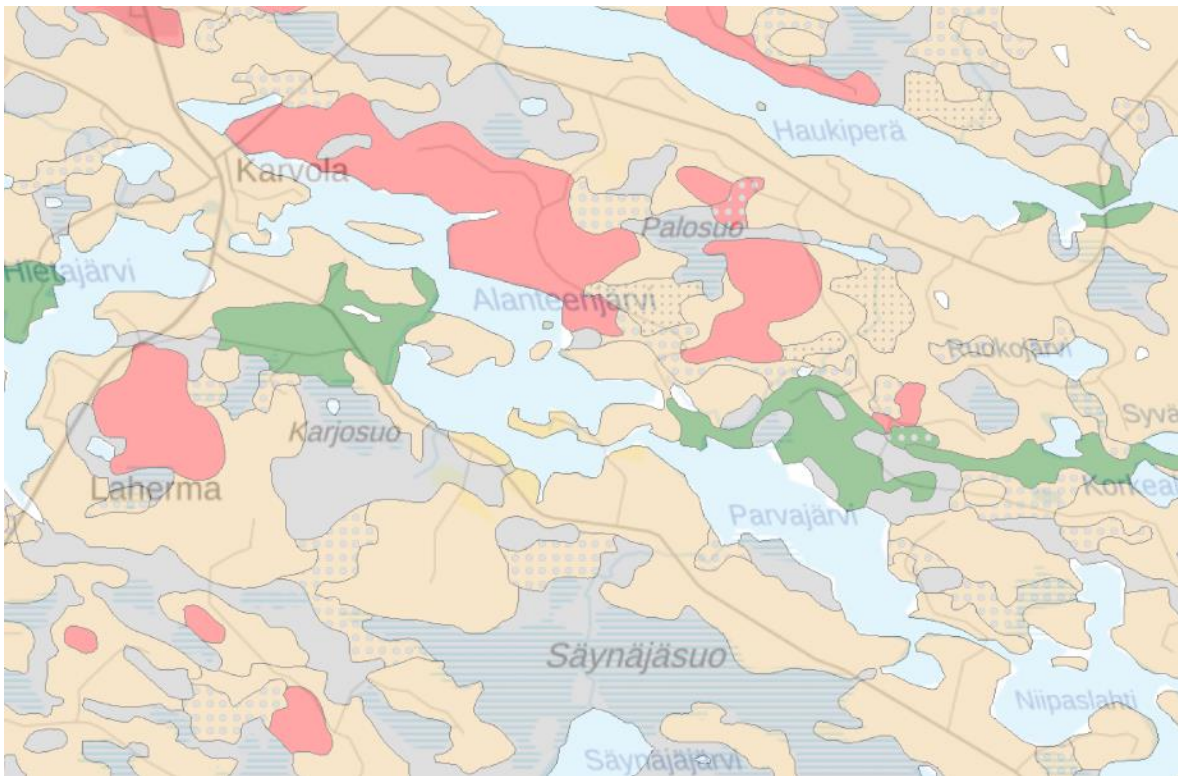
3.2.4 Tulva-alueet

Alueelle ei ole tehty tulvakartoitusta. Merkittävää tulvauhkaa ei alueella säännöstelyn vuoksi ole.

3.2.5 Maa- ja kallioperä

Kaava-alueella maaperä on pääosin sora- ja hiekkamoreenia. Pölykangas ja Takkusärkkä kuuluvat harjumuodostumiin. Kalliopaljastumia on Taipaleenkankaan alueella. Lisäksi alueella on selkeästi rajautuvia suorantoja, joiden maaperä on turvetta.

Alueen kallioperä koostuu joko TTG-gneissistä ja migmatiitista tai graniitista tai graniitista ja sen kaltaisista kivistä. Graniittivyöhyke halkaisee suunnittelualueen Parvajärven kohdilla lounais-koillissuunnassa.

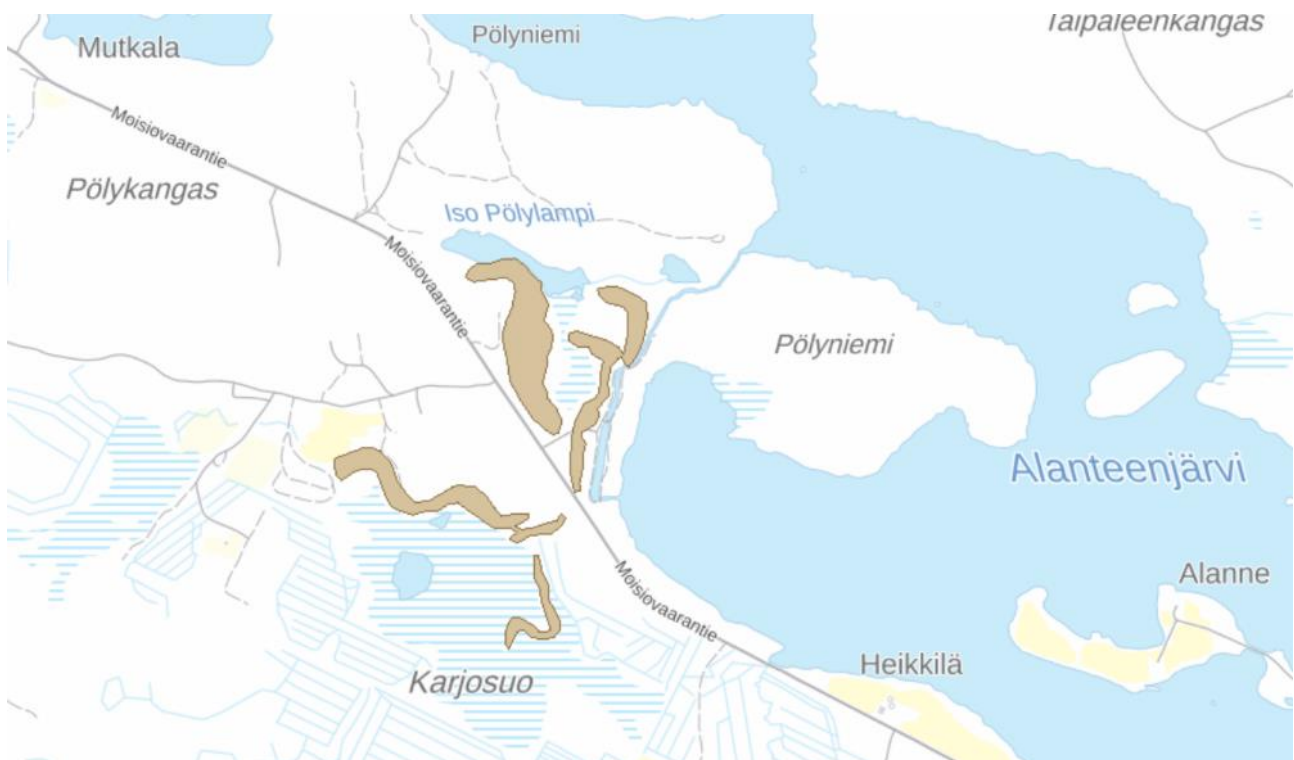

Alueen maaperä (GTK, maankamara). Punaisella kallioma, vihreällä karkealajitteinen maalaji, vaaleanruskealla sekalajitteinen maalaji ja harmaalla paksu turvekerros.

Alueen kallioperä (GTK, maankamara). Leukogranitoidivyöhyke halkaisee suunnittelualueen Parvajärven kohdilla lounaiskoillissuunnassa.

Pölykankaalla on valtakunnallisesti arvokas tuulikerrostuma (TUU-12-015, arvoluokka 4), joka on pieni dyynialue Pölykankaan kaakkoispuolella Alanteenjärven ja Ison Pölylammen lähellä. Dyynialue koostuu hyvin kehittyneestä paraabelidyyniparvesta harjun itäpään liepeellä. Dyynien pituus on noin 200-800 metriä ja korkeus 1-12 metriä. Dyynien itäiset ja eteläiset suojasivurinteet ovat yleisesti jyrkähköt, Isoon Pölylampeen rajoittuvalla korkeimmalla dyynillä jopa poikkeuksellisen jyrkät. Alue hahmottuu soiden rajaamana melko hyvin ympäristöstä ja näkyy osittain tiestöltä. Suurin dyyni on myös pohjavesialueella. Ympäröivä maankäyttö on tehokasta, mutta dyynit ovat säilyneet kohtalaisen ehjinä. (lähde: Ympäristöministeriön julkaisut, Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, 2011).

Pölykankaan valtakunnallisesti arvokas tuulikerrostuma.

3.3 Maisemaselvitys

Kaavatyön maisemaselvitys on laadittu oheen osana kaavaselostusta. Lisäksi kaavaselostuksen liitteenä on erikseen laaditut karttatarkastelut alueen maisemarakenteesta ja maisemakuvallisista erityispiirteistä. Maisemaa ja sen arvoja tarkastellaan maisemakuvan ja maisemarakenteen analysoinnin kautta.

Maisemaselvityksen lähtökohdiksi on analysoitu karttatarkasteluna alueen korkokuvaa ja maisemarakennetta, maiseman elementtejä (mm. avoimet ja sulkeutuvat alueet, rajapinnat ja reunavyöhykkeet) sekä aluekokonaisuuksia. Maastokäynnit toteutettiin 7.8.2024 ja 2.9.2024. Maastossa alue kierrettiin yleispiirteisesti sekä tarkasteltiin lähtökohtien pohjalta valittuja alueita tarkemmin.

Suunnittelualueen sijainti maisemassa (Ortokuva Maanmittauslaitos).

3.3.1 Maisemamaakunta ja maisemaseutu

Suomussalmi sijaitsee Kainuun vaaraseudulla, Kainuun ja Kuusamon vaaramaan maisemamaakunnan alueella. Maisemamaakunnan itäosissa maasto on varsin alavaa, korkeussuhteiltaan vaihtelevaa moreenimaata. Maisemaa hallitsee mannerjäätikön aiheuttama kasaantumiskorkokuva. Drumliinikentät ja kumpuilevat moreenimaat, kalliomaat, ruhjelaaksot ja selväpiirteiset harjujaksot ja saumamuodostumat vaihtelevat ja juovittavat maiseman luode-kaakko- ja itä-länsisuuntaiseksi.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivytysinventoinnin yhteydessä laaditun maisemaseutujen osa-aluejaon mukaan Suomussalmen taajama kuuluu Sotkamon ja Hyrynsalmen reittivesien alueeseen. Seudulla on suuria järviä ja reittivesistöjä sekä useita pienempiä järviä ja jokivesistöjä. Vesistöjen välejä luonnehtivat suot, metsäiset mäkimaat sekä harjut. Pääosa alueesta on vedenkoskematonta ylänköä. Harva asutus sijaitsee vaarojen rinteillä ja vesistöjen varsilla.

3.3.2 Maisemarakenne

Suunnittelualue sijoittuu loivasti kumpuilevaan ylänköalueeseen (noin 190-240 merenpinnan yläpuolella). Rannan suunnittelualueen ulkopuolella on korkeampia ja laajempia selännealueita ranta-alueen ollessa matalampaa. Myös rannat ovat kuitenkin kumpuilevia ja niille ulottuu alueen itä-länsisuunnassa läpäisevä harjujakso. Takkusärkän teräväpiirteinen harju ulottuu kaavan suunnittelualueella Alanteenjärven ja Parvajärven altaiden yhtymäkohtaan saakka ja sen jatkeena on vielä vesistöön työntyvä Alanteenniemi. Pölykankaan harjualue on vastakkaisella puolella Alanteenjärveä, ja sen itäpäässä on maisemarakenteessa erottuva dyynialue. Muita ranta-alueen pienmaisemassa selkeämmin erottuvia kohoumia ovat Alanteenjärven pohjoisrannalla Taipaleenkangas ja Hirsikangas. Myös Kirkkosaari on selväpiirteinen

erottuva kohouma keskellä Alanteenjärkeä. Rannolla pienipiirteisempien kumpujen välissä on useita suopainanteita, laaksoja. Laajin ja tasaisin laakso on Parvajärven etelärannalla.

Maisemarakenne. Suunnittelualueen korkeuskuvasta näkyy selkeästi ranta-alueen pienemmät korkeusvaihtelut, alueelle sijoittuvat harju- ja dynimuodostumat ja sekä taustan laajemmat selänteet ja alavat suoalueet. Kuvassa korkeus on esitetty väreillä: korkeimmat kohdat ovat ruskealla ja sitä matalammat alueet keltaisella/vihreällä, vesialueet sinisellä.

3.3.3 Maisemakuva

Alueella rantaviiva on melko polveileva, rantojen topografiassa vaihtelua ja siten myös järvimaisemat näkymineen monipuolisia ja kiinnostavia. Luonnonmaiseman kohokohtia on useita, mutta ne jäävät yleisiltä kulkuväyliltä varsin näkymättömiin. Luonnonmaiseman kohokohtia ovat niemistä erityisesti Alanteenniemi sekä niemenkärjet, Takkusärkän harjujakso sekä saarista Kirkkosaari ja lukuisat kumpareiden väliin alaville alueille sijoittuvat rantasuot. Kirkkosaari ei selkeästä muodostaan ja keskeisestä sijainnistaan huolimatta juuri maisemassa näy eikä erotu nykyisiltä kulkuväyliltä tai silloilta. Metsäalueet ovat talousmetsää, ja maisemassa erottuvia hakkuita on kuitenkin huomattavan paljon myös ranta-alueilla. Erityisesti erottuvat Taipaleenkankaan ja Hirsikankaan kohoumille sijoittuvat avohakkuut. Selviä kalliorantoja tai maisemassa erottuvia avokallioalueita ei alueella havaittu. Taipaleenharjun ranta-alueen kalliot sijoittuvat avohakkuun alueelle.

Aluetta sivuavilta pääteiltä avautuu selviä järvinäkymiä ainoastaan Moisiovaarantien lähellä rantaa menevällä tiejaksolla Pölylahden kohdalla kohti Alanteenniemeä. Heikkilän maatila ympäröi pieni loivalle kumpareelle sijoittuva peltoaukea, jolla on merkitystä lähinnä kulttuurimaiseman ja maiseman monimuotoisuuden kannalta. Muutamasta kohden myös järven voi havaita peltoaukean takana, mutta se jää melko näkymättömiin harvennetunkin rantapuuston taakse.

Aivan rantapenkereille sijoituvilta ja Takkusärkän harjun päällä kulkevilta yksityisiltä ajoteiltä avautuvat järvimaisemat ovat kaikkein upeimpia. Maiseman solmukohtia ovat järvialtaiden yhtymäkohdissa olevat Alanteentien ja Niipaskosken sillat, joilta avautuu poikkeuksellisen hienoja järvimaisemia.

Päätien läheisyyteen keskelle Pölykankaan arvokasta dyyniparvea sijoittuu maisemassa elinkeinoympäristönä erottuvat kalankasvattamo ja sen hallirakennus sekä aidattu porotarha. Niiden kohdalla Moiovaarantien tiemaisemaa hallitsee kuitenkin kaava-alueen ulkopuolelle sijoittuva huomattavan laaja Pölykankaan maa-aineksenottoalue, joka on maisemakuva-analysissä merkitty maisemavauriona. Maisemavaurioiksi voidaan lukea myös useat ranta-alueelle sijoittuvat avohakkuut.

Alueen maisemakuva. Sinisellä viivakuviolla on merkitty paikallisesti arvokas maisema-alue, punaisella viivakuviolla maa-aineksenottoalueen maisemahäiriö sekä vihreällä viivalla maisemallisesti tärkeä tiejakso. Maiseman solmukohtia ja siltoja on merkitty ympyröin sekä tärkeitä näkymiä nuolilla. Ortokuva © MML 2024.

3.3.4 Arvokkaat maisema-alueet

Suunnittelualueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiksi määriteltyjä maisema-alueita tai inventoituja perinnemaisemia.

Maisemassa alueen erityispiirteinä erottuvia, arvokkaita vaalittavia alueita ovat yleisesti harjut ja dyynimuodostumat, avoimet rantasuot ja suolaukut, saaret, Alanteenniemi sekä pienialaiset kulttuuriympäristöt peltoineen Alanteenniemessä ja Moiovaarantien varressa Heikkilän pihapiirin ympärillä. Luonnonmaiseman kohokohtia ovat Alanteenniemi, Takkusärkän harjumuodostuma sekä jyrkempirantaiset niemenkärjet ja rantojen alavilla osilla ympäristöstään erottuvat suoalueet. Vaikka Kirkkosaari erottuu lähinnä vain yksityisille mökkitonteille, on myös sillä merkitystä järvimaiseman vetovoimatekijänä. Pääteiltä ja yksityisteiltä avautuvia tärkeitä järvinäkymiä olisi tärkeä säästää ja vaalia. Paikallisesti arvokkaana maisema-alueena on rajattu maisemallisesti solmukohtaan sijoittuva Alanteenniemen, Takkusärkän ja Heikkilän

muodostama luonnon- ja kulttuurimaiseman kannalta monipuolinen kokonaisuus, jolle myös alueen mielenkiintoisimmat ja tärkeimmät järvinäkymät keskittyvät.

3.4 Rakennettu ympäristö

3.4.1 Yhdyskuntarakenne ja asutuksen nykytila

Suunnittelualue sijaitsee viitostien itäpuolella vain noin 4 km päässä Suomussalmen kuntakeskustasta, Ämmänsaaresta. Taajaman läheisestä sijainnista huolimatta alueella on vielä varsin vähän asuin- ja lomarakentamista, ja se on hajalleen sijoittunutta. Taajaman puoleisessa suunnittelualueen päässä viitostien läheisyydessä on kuitenkin enemmän asutusta kuin muilla ranta-alueilla. Samoin lähempänä taajamaa olevan Alanteenjärven rannoilla on enemmän rakentamista kuin kauempana sijaitsevan Parvajärven rannoilla. Kaikki palvelut haetaan taajamasta. Kaikki rakentaminen painottuu järvien rannoille, mutta rakentamisen vähyydestä johtuen myös rakentamatonta maa- ja metsätalouskäytössä olevaa rantaa on runsaasti.

Alueen nykyinen vakituinen asutus pohjautuu pitkälti vanhoihin asuinpaikkoihin. Alanteenniemeen sijoittuva Alanteen asuinpaikka on yksi Suomussalmella vuonna 1604 sijainneesta verotalosta. Alanteen ja Heikkilän asuinpaikat sijoittuvat pienialaisten viljelysten keskelle. Purola on myös vanha asuinpaikka, jossa rakentaminen on hieman etäämpänä rantaviivasta sijaiten Niipaslammen ja Parvajärven välissä olevan niemen / kannaksen keskiosassa. Osa alueen vanhimmissa loma-asuntokäytössä olevista rakennuksista on hyvin pienimuotoisia. Varsinaisia loma-asuntokeskittymiä ei ole. Alueen saaret ovat rakentamattomia.

3.4.2 Rakentamisen määrä ja rantaviiva

Suunnittelualueella on rantaviivaa yhteensä noin 35 km ja muunnettua rantaviivaa noin 21 km saaret pois lukien. Suunnittelualueen nykyinen mitoitus on vain noin 1,3 rakennuspaikkaa / muunnettu ranta-km.

Alueen suurimmat saaret ovat Kirkkosaari, noin 8,6 hehtaaria ja Helaniemi, 3,3 hehtaaria. Muut saaret ovat pieniä alle 1 ha kokoisia pieniä saaria ja luotoja.

Alueella on kaikkiaan yhteensä 27 rakennuspaikkaa, joista rantavyöhykkeen rakennuspaikkoja on 24. Näistä asuntoja on 11 kpl, loma-asuntoja 11 kpl ja erillisiä rantasaunoja 2 kpl. Mukaan on laskettu myös kaksi rakennusrekisteristä puuttuvaa kämpppää ja Metsähallituksen omistama Haaponivan vanha eräkämpä. Lisäksi alueella on kalankasvattamo ja siihen kuuluva hallirakennus. Rantavyöhykkeen ulkopuolelle sijoittuu Haminan vanha ja uusi asuinrakennus.

3.4.3 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat alueet ja kohteet

Suunnittelualueella ei ole valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Kainuun maakuntakaavan 2020 (vahvistettu 2009) mukaan suunnittelualueella ei sijaitse maakunnallisesti arvokkaita alueita tai kohteita. Vuonna 2017 valmistuneen päivitysselvityksen *Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet* mukaan suunnittelualueella ei ole maakunnallisesti arvokkaiksi määriteltyjä alueita tai kohteita.

3.4.4 Paikallisesti arvokkaat alueet ja kohteet

Alueelle on laadittu kaavatyön yhteydessä rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva rakennusinventointi, joka on kaavaselostuksen liitteenä. Rakennettua kulttuuriympäristöä edustavat kohteet on inventoitu maastossa 7.8.2024 ja 2.9.2024. Lisäksi Haaponivan kämpän omistajalta Metsähallitukselta on saatu inventointi- ja kuntoarvioraportti maaliskuussa 2025, josta ilmeni kohteen todennäköinen käyttöhistoria uittokämpänä. Rakennettua kulttuuriympäristöä on tarkasteltu pääasiassa teiltä ja pihapiireistä käsin. Maastossa on käyty läpi kaikki kunnan rakennus- ja huoneistorekisterissä olevat ja/tai vanhoilla peruskartoilla näkyvät ennen vuotta 1960 rakennetut rakennuskohteet. Kohteiden arvotuksesta on keskusteltu museoviranomaisen kanssa työneuvottelussa 14.2.2025.

Kohteiden arvot jaoteltiin seuraavasti:

- R rakennushistoriallinen; rakennusperinteinen, -tekninen tai arkkitehtoninen
H historiallinen; asutus-, teollisuus-, liikenne-, sosiaali-, sotahistoria
M ympäristöarvo; maisemakokonaisuus tai maisemallisesti keskeinen sijainti

Inventoinnin perusteella paikallisesti arvokkaita rakennuksia tai rakennusryhmiä ovat:

1. Alanne R, H, M
2. Heikkilä M
3. Hamina 1 R, H
4. Hamina 2 R
5. Niipaskosken pato R, M
6. Mutkala M
7. Haaponivan kämpä H

Valokuvat kulttuuriympäristökohteista, vasemmalla Alanne, oikealla Heikkilä

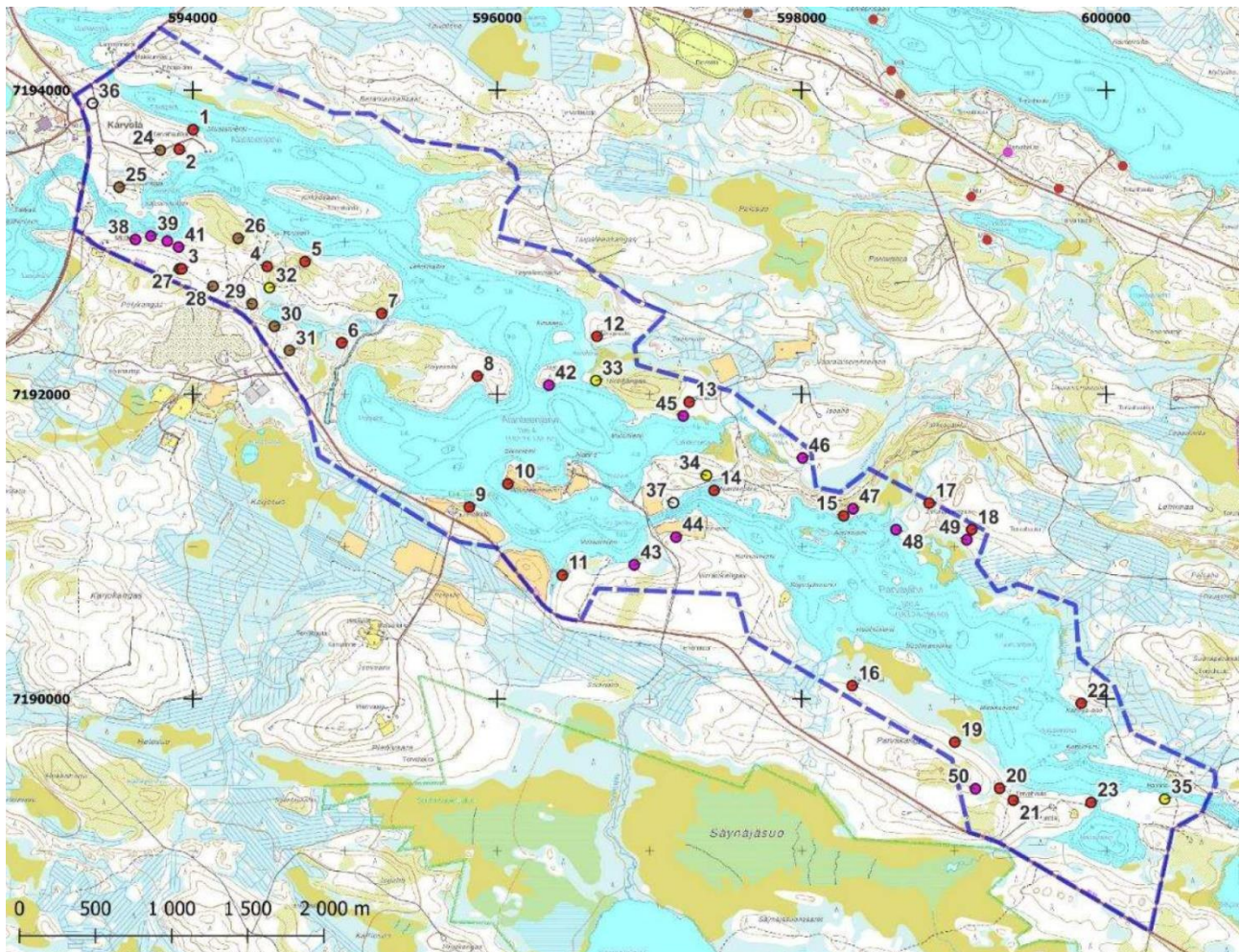

Valokuvat kulttuuriympäristökohteista, Hamina 1, oikealla Niipaskosken pato

3.5 Arkeologinen kulttuuriperintö

Osayleiskaava-alueelle on laadittu arkeologinen inventointi maastokaudella 2024 (Heilu Oy). Erillinen selvitysraportti on kaavaselostuksen liitteenä. Saaret rajattiin maastotarkistusten ulkopuolelle, koska niihin ei suunniteltu muuttuvaa maankäyttöä. Inventoinnin jälkeen kaava-alueella tunnetaan 23 kpl muinaismuistolain 295/63 suojaamaa kiinteää muinaisjäännöstä (kolme kivikautista asuinpaikkaa, yksi rautakautis-keskiaikainen eräsija, yksi ajoittamaton kuoppajäännös ja 18 historiallisen ajan tervahautaa) sekä 8 kpl muuta kulttuuriympäristökohdetta (1900-luvun puolustusvarustuksia), 4 kpl muinaisesineen löytöpaikkaa sekä 13 kpl mahdollista muinaisjäännöstä (5p laserkeilausaineistosta paikannettuja tervahautoja).

Mahdollisten muinaisjäännösten suuri määrä johtuu siitä, että maanmittauslaitoksen tarkempi 5p laserkeilausaineisto ei ollut saatavilla vielä maastotöiden aikana syyskuussa 2024. Aikaisemmasta 2p aineistosta tervahaudat eivät erotu yhtä selvästi. Lisäksi tulee huomioida, että tiedot muinaisjäännöksistä täydentyvät ja muuttuvat muutoinkin uusien löytöjen ja tutkimusten myötä. Ajantasainen tieto alueen muinaisjäännöksistä ja muista kulttuuriympäristökohteista löytyy Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä (osoitteessa www.kyppi.fi).

Ote inventoinnista, arkeologiset kohteet kartalla.

Kiinteät muinaisjäännökset on merkattu punaisin pistein (1-23), muut kulttuuriperintökohteet ruskein pistein (24-31), löytöpaikat keltaisin pistein (32-35), muut kohteet valkoisin pistein (36-37) ja mahdolliset muinaisjäännökset vaalean punaisin pistein (38-50).

Kaavaan on arkeologisen inventoinnin tulosten pohjalta merkitty seuraavat muinaismuistokohteet ja -alueet:

Kiinteät muinaisjäänökset

1. Aukeakangas 1 (1000055337)
2. Aukeakangas 2 (1000055339)
3. Mutkala (1000055341)
4. Pölyniemen tila 1 (1000055343)
5. Pölyniemen tila 2 (1000055344)
6. Pölylahti (1000041544)
7. Pieni Pöylampi (1000055345)
8. Pölyniemi (1000055346)
9. Heikkilä (777010043)
10. Sikoniemi (777010042)
11. Sikolahti (1000055347)
12. Korpilahti (1000055350)
13. Lahdenperä 1 (1000055353)
14. Niemenotsa (1000055354)
15. Rajamaa (1000055359)
16. Parvakangas 1 (1000055365)
17. Jäkäläkangas 1 (1000055368)
18. Jäkäläkangas 2 (1000055369)
19. Parvakangas 2 (1000055370)
20. Purola 1 (1000055371)
21. Purola 2 (1000055372)
22. Katiska-aho (1000055377)
23. Purola 3 (1000055379)

Mahdolliset muinaisjäänökset (tervahautoja)

38. Sääskempolvi 1 (1000055396)
39. Sääskempolvi 2 (1000055397)
40. Sääskempolvi 3 (1000055398)
41. Sääskempolvi 4 (1000055399)
42. Helaniemi (1000055400)
43. Virranaho (1000055401)
44. Murhinniemi (1000055405)
45. Lahdenperä 2 (1000055412)
46. Palolampi (1000055414)
47. Antinniemi (1000055415)
48. Paskalampi (1000055416)
49. Jäkäläkangas 3 (1000055417)
50. Purola 4 (1000055418)

Muut kulttuuriperintökohteet (taistelukaivannot)

24. Leppärinne 1 (1000026184)
25. Haaponiva 1 (1000026146)
26. Pölyniemen tila 3 (1000055380)
27. Iso Pöylampi 5 (1000055383)
28. Iso Pöylampi 4 (1000026195)
29. Iso Pöylampi 3 (1000055387)
30. Iso Pöylampi 2 (1000026195)
31. Iso Pöylampi 1 (1000026194)

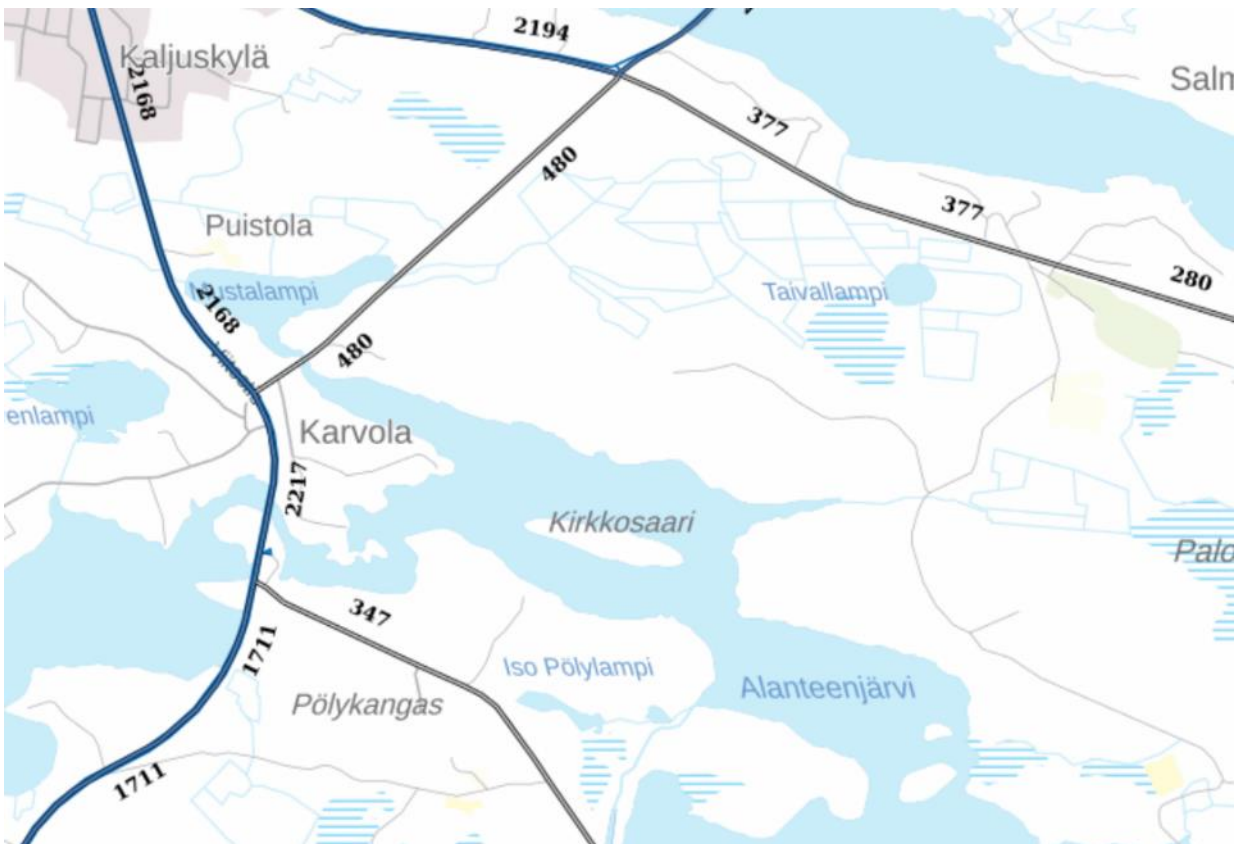
3.6 Liikenne

Suunnittelualue rajautuu lännessä Viitostiehen (valtatie 5) ja Suomussalmentiehen (yhdystie 9151). Etelässä suunnittelualue rajautuu Moisiovaarantiehen (yhdystie 9110). Koko em. maantieverkolla on suunnittelualueen kohdalla 80 km/h nopeusrajoitus.

Valtatie 5 on pääliikenneväylä välillä Kajaani-Kontiomäki-Suomussalmi. Väli kuuluu suurten erikoiskuljetusten tavoitetieverkkoon (SEKV). Valtatie 5 jatkuu lännessä Suomussalmen keskustaajaman kautta Kuusamoon. Ämmänsaaren kuntakeskusta sijaitsee noin 4 km päässä suunnittelualueesta. Alanteenjärven ja Parvajärven etelärannoille liikennöidään Moisiovaarantien kautta ja pohjoisrannoille kauempana sijitsevan Juntusrannantien (yhdystie 9130) kautta

Alla olevassa taulukossa on esitetty keskimääräinen vuorokausiliikenne suunnittelualueen kohdalla olevilla tieosuuksilla (ajoneuvoa/vuorokaudessa). Raskaan liikenteen osuus valtatiellä ja Suomussalmentiellä oli noin 10 %, Moisiovaarantiellä ja Juntusrannantiellä pienempi.

Maantie	Liikennemäärä 2022 KVL	Raskaan liikenteen määrä 2022 KVL
Viitostie (vt 5)	2217	211
Suomussalmentie (yt 9151)	480	47
Moisiovaarantie (yt 9110)	347	20
Juntusrannantie (yt 9130)	377	23

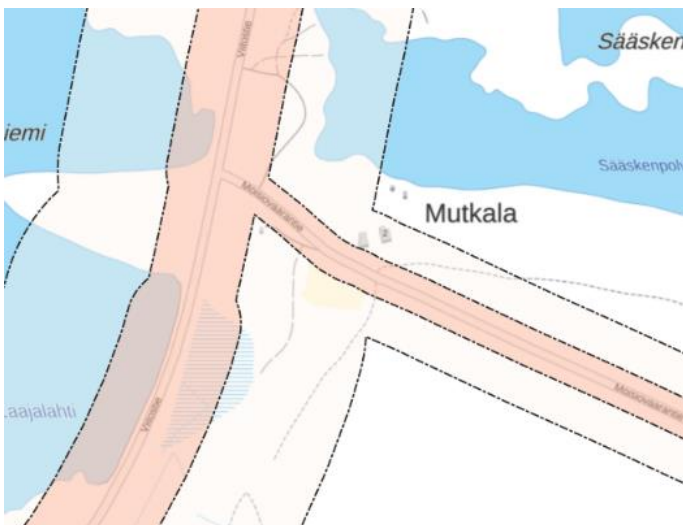

Tieliikenteen liikennemäärät 2022 kartalla (Väylän Digiroad-karttapalvelu, haettu 2.1.2025).

Liikenteen melualueet

Valtioneuvosto on päättänyt melutason ohjearvoista (N:o 993 29.10.1992), jotka tulee ottaa kaavatyössä huomioon. Asumiseen käytettävät alueet tulisi sijoittaa 55 dB melualueen ulkopuolelle ja loma-asuminen 45 dB melualueen ulkopuolelle. Kaava-alueelle ei ole tehty maastomallinnukseen perustuvaa meluselvitystä. Kaavatyön lähtötietoina on käytetty tietoa teoreettisista melualueista (laskennat 2021, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus).

Valtatien teoreettinen 55 dB:n melualue ulottuu 80 km/h nopeusalueella noin 66 m päähän valtatie keskilinjasta, jos oletetaan, että tie on suora, tasainen eikä melun leviämistä estäviä rakenteita tai rakennuksia tien ympäristössä ole. Suomussalmentien vastaava teoreettinen melualue on noin 32 m ja Moisiovaarantien teoreettinen melualue noin 24 m tien keskilinjasta. Moisiovaarantien varressa lähellä taajamaa on kaksi asuttua kiinteistöä ja kaksi loma-asuntoa, jotka sijoittuvat 45 dB ja 55 dB teoreettiselle melualueelle. Rakennukset ja asuinpihat on kuitenkin toteutettu juuri ja juuri 55 dB melualueen ulkopuolelle.

Kartoilla Moisiovaarantien 55 dB teoreettinen melualue (punainen väripinta) ja 45 dB melualue (musta rajausviiva uloimpana) Heikkilän, Pölylahden ja Viitostien risteysalueen tuntumassa olevan Mutkalan kohdilla.

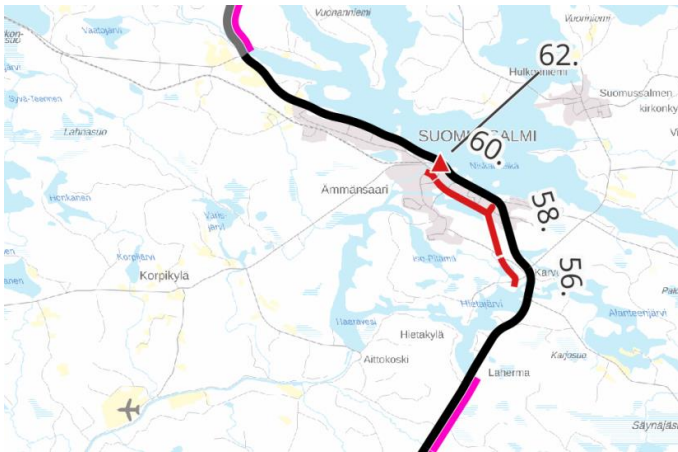
Maanteiden suoja-alueet

Maanteille on määritetty suoja-alueet, joille ei saa rakentaa ilman ELY-keskuksen erityisestä syystä myöntämää lupaa. Valtatiellä suoja-alue ulottuu 30 m etäisyydelle tien keskilinjasta, ja Moisovaarantiellä ja Suomussalmentielle suoja-alue ulottuu 20 m etäisyydelle teiden keskilinjasta.

Valtatie 5 Kajaani-Kuusamo kehittämisselvitys

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Valtatie 5 Kajaani-Kuusamo kehittämisselvitys on valmistunut vuonna 2023. Kehittämisselvityksen tavoitteena oli selvittää, millaisia kehittämistoimenpiteitä tarvitaan muun muassa matkan sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Kehittämisselvitys palvelee valtatie 5 kehittämisen jatkosuunnittelua sekä maankäytön suunnittelua myös Suomussalmella.

Suomussalmen taajamassa on esitetty vaihtoehtoisena liikenneturvallisuutta parantavana toimenpiteenä joko kaiteen lisäämistä tai välikaistan rakentamista tien ja yhdistetyn pyörätien ja jalkakäytävän väliin. Muut kehittämistoimenpiteet Suomussalmen taajamassa liittyvät valaistuksen parantamiseen ja liittymäjärjestelyiden kehittämiseen Kyröntien ja Jalonkaarten liittymässä.

Ote valtatie 5 Kajaani-Kuusamo kehittämissuunnitelmasta – yhteysvälin Kontiomäki-Suomussalmi toimenpiteet. Punaisella viivalla Suomussalmen taajaman kohdalla on esitetty liikenneturvallisuuden parantamiseen liittyvät toimenpiteet.

3.7 Yhdyskuntatekniikka

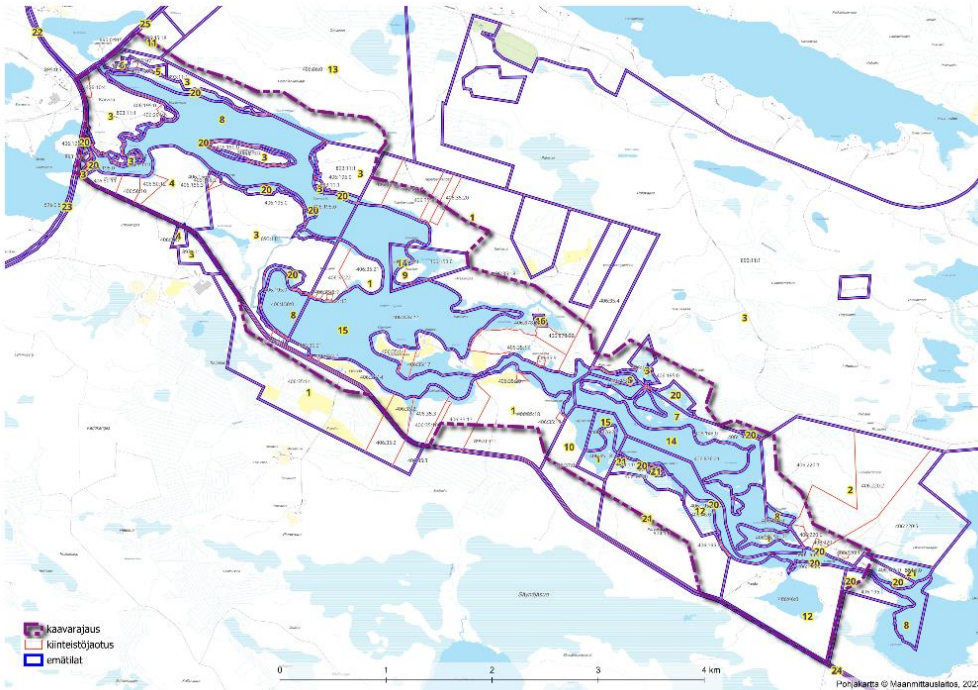
Alueella ei ole vesi- ja viemäriverkkoa. Sähköjohto on alueen länsi- ja eteläosissa Viitostien ja Moisovaarantien varressa sekä Alanteenniemessä ja Niipaskosken alueella.

3.8 Maanomistus

Alueella on sekä yksityistä että valtion (Metsähallitus) omistamia maa-alueita. Parvakankaalla on yhteismetsän aluetta ja rannoilla säännöstelyyn liittyviä Fortumin omistamia maa-alueita. Saarista Kirkkosaari on valtion maa-alueita ja Helaniemi Fortumin.

3.8.1 Emätilaselvitys

Suunnittelualueen tiloista laadittiin emätilaselvitys (tilattu Maanmittauslaitokselta joulukuussa 2023), jossa on esitetty tilat ja palstat emätiloittain. Emätilat on numeroitu. Jokaiselta palstalta on esitetty olevat rakennuspaikat, rantaviivan määrä ja muunnettu rantaviiva, mitoitus sekä mitoituksen mukaiset uudet rakennuspaikat. Emätilaselvityksen poikkileikkausajankohta on 15.10.1969.

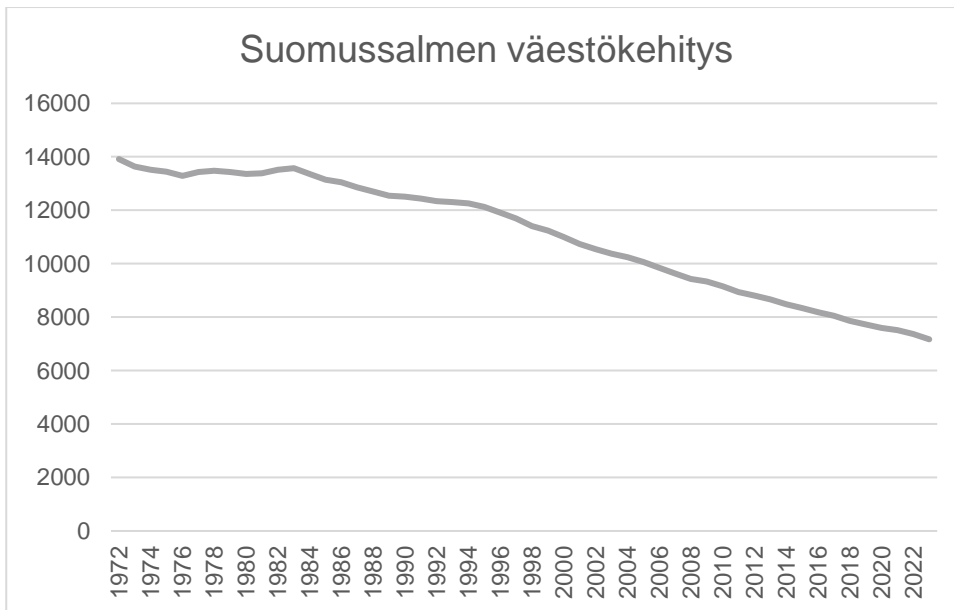

Emätilat ja nykyinen kiinteistöjaotus on esitetty myös emätilaselvitykseen kuuluvalla emätilakartalla.

3.9 Väestö, rakentamispaine

Suomussalmella asui 7 172 henkeä vuoden 2023 lopussa. Väestön määrä kunnassa on laskenut 1980-luvun puolivälistä lähtien. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestö tulee laskemaan edelleen niin, että vuonna 2045 Suomussalmella asuisi noin 5 100 henkeä.

Suomussalmen väestöstä alle 15-vuotiaita oli vuonna 2023 9,5 %, 15-64-vuotiaita 49,0 % ja yli 64-vuotiaita 41,6 %. Kunnassa on keskimääräistä enemmän iäkkäitä ja keskimääräistä vähemmän nuorta väestöä.

Suomussalmen väestökehitys.

Suunnittelualueella oli vuonna 2022 noin 25 asukasta (Tilastokeskuksen 1 x 1 km ruututietokanta). Suunnittelualueelle ei kohdistu merkittävää rakentamispainetta, mutta uudet tontit taajaman läheisyydessä voivat herättää kiinnostusta, ja myös Metsähallitus isona maanomistajana on ilmaissut toiveensa tonttitarjonnan lisäämisestä.

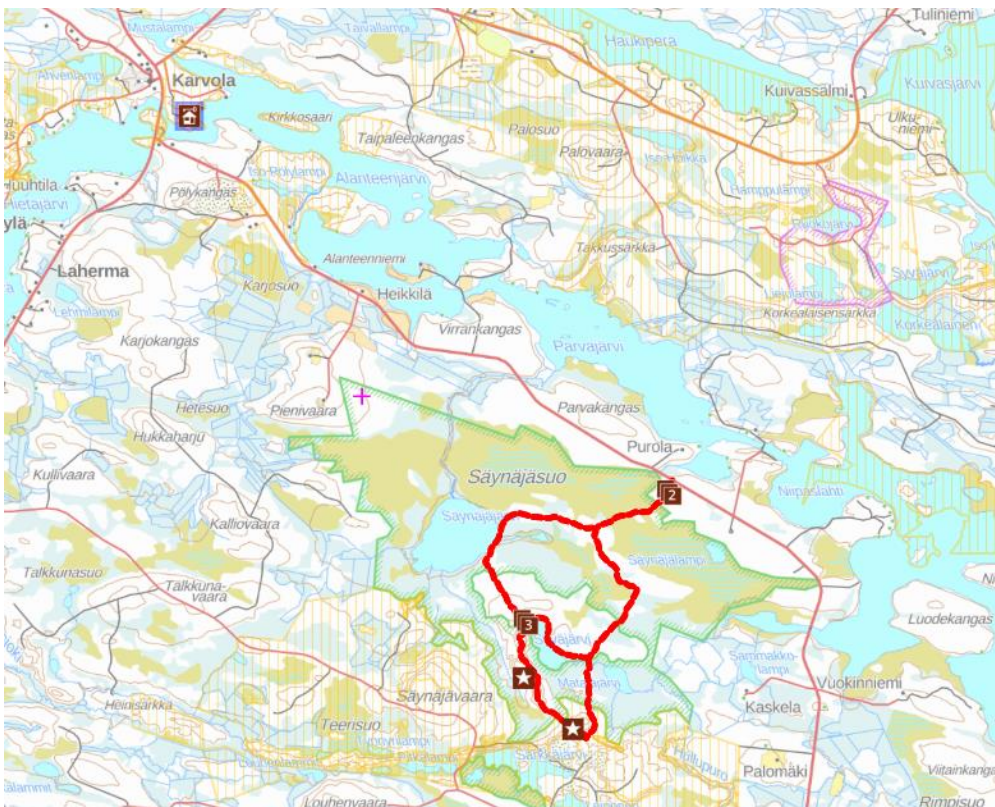
3.10 Elinkeinot ja palvelut

Suomussalmella oli vuonna 2022 yhteensä 2137 työpaikkaa. Kunnan työpaikoista alkutuotannossa oli 9,7 %, jalostuksessa 22,4 % ja palveluissa 66,5 %. Kunnassa on keskimääräistä enemmän alkutuotannon työpaikkoja maa- ja metsätaloudessa.

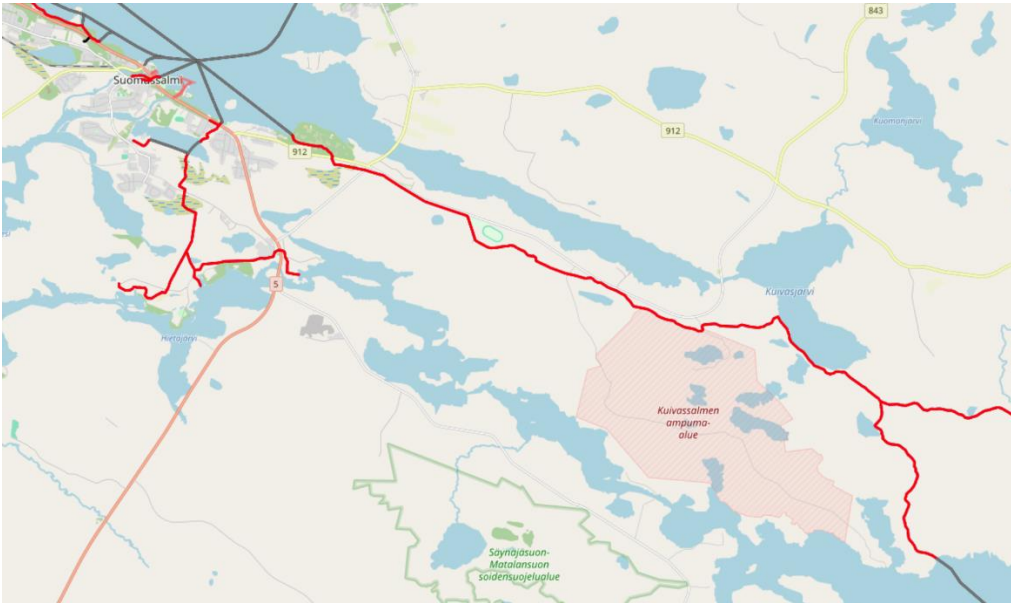
Kaikki palvelut haetaan Ämmänsaaresta. Alueella Pölykankaalla on Alanteen kalankasvatuslaitos ja siihen liittyvä kanava. Lisäksi alueella on yksi viljelytila, Heikkilä. Kaava-alue on poronhoitoaluetta, kuuluen Hallan paliskuntaan. Kalankasvattamon vieressä on aidattu porotarha. Karvolan alueella lähellä taajamaa on vanha vuokratyössä oleva Metsähallituksen eräkämpä.

3.11 Virkistys

Kaava-alueella ei ole virkistyskäyttöalueita tai -kohteita Haaponivan vuokratyössä olevaa vanhaa eräkämpää lukuun ottamatta. Kotia tai laavuja ei ole. Kaava-alueen eteläpuolella on Säynjäsuo-Matalasuo kesäretkeilyreitti, jonka lähtöpiste ja pysäköintialue on kaava-alueen vieressä Moisionvaaran tien eteläpuolella. Alueelle tulee Viitostien yli lännestä maksullinen moottorikelkkaura, joka päättyy Haaponivan eräkämpälle. Kaava-alueen maastossa ja lähialueilla on lukuisia sotahistoriaan liittyviä kohteita ja tervahautoja.

Alueen ja lähialueen virkistyskohteet ja -reitit (Metsähallitus, retkikartta.fi, haettu 1/2025).

Alueen moottorikelkkaurat (kelkkareitit.fi, haettu 1/2025).

3.12 Ympäristön häiriötekijät

Kuivassalmen ampuma-alue sijaitsee kaava-alueen ja Parvajärven koillispuolella lähimmillään noin 1,2 km etäisyydellä kaava-alueesta. Ampuma-alue on Kainuun rajavartioston käytössä ja sille liikennöidään pohjoisesta Juntusrannantieltä. Suunnitteilla on ampuma-alueen kehittäminen ja muuttaminen ampumaradaksi. Ammunnasta aiheutuu ympäristöön etenkin meluvaikutuksia.

Kuivassalmen ampumaratahanketta varten on laadittu enimmäismelutasoja koskeva meluselvitys vuonna 2025. Valtioneuvosto on päättänyt ampumaratojen aiheuttamien melutasojen ohjearvoista (53/1997). Ohjeena on, ettei ampumaradalta kantautuvasta melusta aiheutuva melutason maksimiarvo ylitä asumiseen käytettävillä alueilla arvoa 65 dB ja loma-asumiseen käytettävillä alueilla arvoa 60 dB. Kuivassalmen ampumaratahankkeen meluselvitykseen liittyy useita melumallinnoksia, joissa osassa enimmäismelutason loma-asutusta koskevat ohjearvot ylittyvät Parvajärven itäosan ja Niipaslammen nykyisillä loma-asutuksen alueilla kuten myös kaava-alueen ulkopuolella Vuokkijärven Karhuniemen ja Okkosenniemen loma-asutusalueilla.

Kuivassalmen ampuma-alue kartalla (MML maastokartta).

Valtatien ja muiden alueella olevien pääteiden liikenteestä aiheutuu jonkin verran meluhaittaa. Raskaan liikenteen osuus valtatiellä ja Suomussalmenttiellä on tyypillinen, noin 10 %. Moisiovaarantiellä on melko vähän raskasta liikennettä, mutta tien alkuosassa lähellä Viitostietä on suuri maa-ainesalue, joka lisää raskaan liikenteen osuutta ja mahdollista melu- ja pölyhaittaa Moisiovaarantien alkuosassa lähellä Viitostietä. Liikenteen melualueet on kuvattu tarkemmin kappaleessa 3.6.

Kaava-alueella ei ole tiedossa pilaantuneita maa-alueita.

4. Tavoitteet

4.1 Yleiset tavoitteet

Yleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain 72 §:n mukaisena oikeusvaikutteisena yleiskaavana, jota voidaan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Tavoitteena on kaavoittaa alueelle kohtuullinen määrä uusia rakennuspaikkoja pääasiassa loma-asutukseen, mutta mahdollisuuksien mukaan taajaman lähialueella myös asumiseen. Tavoitteena on myös selvittää alueella oleva suojelualueet- ja kohteet sekä luonnon, maiseman ja virkistyskäytön kannalta erityiset alueet ja varmistaa maanomistajien tasapuolinen kohtelu.

Maanomistajilta peritään kaavan laatimiskustannuksia alueidenkäyttölain 76 §:n sallimalla tavalla.

”Jos rantoja käsittelevä yleiskaava laaditaan pääasiallisesti loma-asutuksen järjestämiseksi, voidaan enintään puolet yleiskaavan laatimiskustannuksista periä maanomistajilta heidän kaavasta saamansa hyödyn suhteessa. Kunta hyväksyy kaava-aluekohtaisesti perittävän maksun periaatteet ja maksun perimistavan ja -ajan.” (AKL 76 §).

Kunnanhallituksen päätöksen (12.3.2024 § 68) mukaisesti maanomistajilta perittävä kaavoitusmaksu määräytyy uusien rakennuspaikkojen ja käyttötarkoitusten muutosten perusteella seuraavasti:

- -uusi rakennuspaikka 300 € / rakennuspaikka
- -rakennusoikeuden lisäys tai käyttötarkoituksen muutos 100 € / rakennuspaikka

Kaavoitusmaksut laskutetaan, kun valtuusto on hyväksynyt Alanteenjärvi-Parvajärvi rantaosayleiskaavan ja kaava on saanut lainvoiman.

4.2 Mitoitustavoitteet

Maanomistajien tasapuolisen kohtelun toteuttamiseksi rakennuspaikat kaavoitetaan emätilaselvitykseen perustuen. Emätilaselvityksen pohjalta on haarukoitu erilaisia mitoituslukuja, joita on verrattu alueiden sijaintiin, erityispiirteisiin, rakennettavuuteen ja rakentamistoihiveisiin. Tavoitteena on kohtuullinen lisärakentaminen maanomistajia tasapuolisesti kohdellen niin, että rakennuspaikkoja voitaisiin osoittaa myös maanomistajien toiveiden mukaisille alueille.

4.3 Maanomistajien tavoitteet

Kaavatyön yhteydessä ei ole tehty maanomistajakyselyä, mutta kaavan aloitusvaiheessa 7.8.2024 järjestettiin kuulemistilaisuus maanomistajille, jossa kirjattiin maanomistajien toiveita ja tavoitteita mm. mahdollisten rakennuspaikkojen sijoittumisen suhteen. Toiveita otettiin kirjallisina vastaan myös tilaisuuden jälkeen, ja maanomistajien tavoitteet tulivat varsin kattavasti suunnittelijoiden tietoon jo ennen kaavaluonnoksen laatimista. Tiedossa oli jo vireilletulosta lähtien uusista tonteista perittävä kaavoitusmaksu. Metsähallituksen kanssa pidettiin tilaisuuden jälkeen erillinen työpalaveri rakennuspaikkoja koskevien tavoitteiden ja toiveiden tarkentamiseksi.

Ennen kaavaluonnosta tiedossa olevia uusia tonttitoiveita oli kaikkiaan 64 kpl. Yksi maanomistaja toivoi, ettei uusia tontteja hänen maa-alueilleen kaavoitettaisi ja Kuusamon yhteismetsän omistuksessa olevaa Parvakankaan metsäaluetta toivottiin rajattavan kaavasta pois. Uudet tonttitoiveet liittyivät pääasiassa loma-asumiseen. Vakituisen asumisen mahdollistavia tontteja toivottiin lähinnä Metsähallituksen omistamille alueille taajaman läheisyyteen ja vain 2 asuintonttitoivetta kohdistui kaukaisemmille ranta-alueille, jossa vakituista asutusta ei ole ennestään. Käyttötarkoituksen muutoksia loma-asunnosta vakituisen asumiseen toivottiin 1 kpl.

5. Suunnittelun vaiheet

5.1 Suunnittelun vaiheet

- Kaavatyön käynnistäminen, kunnanhallitus 12.3.2024 § 67
- Kaavam muutoksen vireilletulosta ilmoitettu, OAS nähtäville 16.4.2024
- Ensimmäinen viranomaisneuvottelu 24.4.2024
- Maanomistajatilaisuus Suomussalmella ja etäyhteydellä 7.8.2024
- Luontoselvitykset valmistuneet 29.10.2024
- Rakennusinventointi valmistunut 4.11.2024
- Maisemaselvitys valmistunut 8.1.2025
- Arkeologinen selvitys valmistunut 22.1.2025
- Viranomaistyöneuvottelu 4.2.2025
- Työneuvottelu Kainuun museon kanssa rakennusinventoinnista 14.2.2025
- Kaavaluonnoksen käsittely, tekninen lautakunta, pv.kk.vvvv
- Kaavaluonnos nähtävillä pp.kk. 2025-pp.kk. 2025
- Kaavaehdotus nähtävillä pp.kk. 2025-pp.kk. 2025

5.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Alueidenkäyttölain 62 § mukaan kaavoitukseen osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Osallisilla on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta. Tiivis vuorovaikutus kaavan laatijan ja osallisten välillä on perusta työn onnistumiselle.

Kaavaprosessin aikana järjestetään alueidenkäyttölain mukaiset julkiset nähtäville asettamiset, jolloin kunnan asukkailla ja muilla osallisilla on mahdollisuus tutustua kaava-aineistoon ja jättää siitä mielipiteitä ja muistutuksia.

Suomussalmen kunta tiedottaa kaavatyön vireilletulosta, nähtävilläpidoista ja suunnittelun etenemisestä julkisilla kuulutuksilla kunnan internet-sivuilla, ilmoitustaululla sekä paikallislehdessä.

Viranomaisilta pyydetään lausunnot sekä rantaosayleiskaavan luonnos- että ehdotusvaiheessa.

Tässä kaavahankkeessa keskeisiä osallisia ovat:

- Suunnittelualueen ja vaikutusalueen maanomistajat, yritykset, asukkaat ja toimijat
- Kunnan toimielimet ja viranhaltijat, joiden toimialaa asia koskee
- Metsähallitus
- Kainuun liitto
- Kainuun ELY-keskus
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus liikenteen osalta
- Kainuun museo
- Kainuun hyvinvointialue
- Vesi-, lämpö-, sähkö- ja energiayhtiöt
- Kainuun pelastuslaitos
- Hallan paliskunta

5.3 Valmisteluvaiheen kuuleminen

Rantaosayleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä AKL 62 §:n sekä MRA 30 §:n mukaisesti pp.kk.vvvv-pp.kk.vvvv välisen ajan.

5.4 Ehdotusvaiheen kuuleminen

Rantaosayleiskaavaehdotus oli nähtävillä AKL 65 §:n sekä MRA 19 §:n mukaisesti pp.kk.vvvv-pp.kk.vvvv välisen ajan.

6. Rantaosayleiskaavan kuvaus

6.1 Kaava-alueen rajaus

Kaava-alueeseen kuuluvat Alanteenjärveä, Parvajärveä, Niipaslampea ja Palolampea ympäröivät ranta-alueet. Ranta-osayleiskaava-alue rajautuu Viitostien toiselle puolelle laadittuun Kaunisniemen osayleiskaava-alueeseen.

6.2 Rantavyöhykkeen rajaus ja tulkinta

Meren tai vesistön ranta-alueeseen kuuluvalla rantavyöhykkeelle ei saa rakentaa rakennusta ilman asemakaavaa tai sellaista oikeusvaikutteista yleiskaavaa, jossa on erityisesti määrätty yleiskaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena (AKL 72 §). Kaikilla rannoilla vallitsee siis rantavyöhykkeen suunnittelutarve. Rantavyöhykkeenä pidetään sellaista rannan osaa, jonka luonnonolosuhteisiin meren tai vesistön vaikutus ulottuu, joka maisemallisesti mielletään rantaan kuuluvaksi tai jolle kohdistuu erilaisia rantaa hyödyntäviä maankäyttötarpeita, kuten loma-asuntojen rakentamista. Rantavyöhykkeen jälkeen voi olla tätä laajempi ranta-alue, jossa voi olla myös suunnittelutarvetta loma-asutuksen järjestämiseksi.

Suunnittelualue on pääosin kokonaan rantavyöhykettä. Paikoin kaavarajaus on ulompana, yli 200 metrin päässä rannasta. Tällöin rantavyöhykkeen taakse jää ns. kuivan maan alue, johon ei ole mitoitettu rakennuspaikkoja. Kuivan maan alueen rakentaminen ratkaistaan suunnittelutarveratkaisujen tai poikkeamispäätösten kautta haja-alueen rakentamisena.

Rantavyöhyke on enintään 200 metriä syvä maakaista rantaviivasta mitattuna. Rantavyöhykkeen rajaus tulkitaan olevan rakenteen, maaston ja rantamaiseman mukaan. Mikäli rannansuuntainen tieyhteys on tätä lähempänä, voidaan se ottaa rantavyöhykkeen rajaksi, tällöin rantavyöhyke voi olla kapeampikin, mutta kuitenkin aina vähintään 50 m.

6.3 Yleiskaavan kuvaus

6.3.1 Kokonaisrakenne ja -mitoitus

Suunnittelualueelle on osoitettu 67 uutta rantavyöhykkeen rakennuspaikkaa, joista suurin osa, 50 kpl, on vapaa-ajan asutukselle ja loput 17 kpl vakituiselle asumiselle. Uusia rakennuspaikkoja sijoittuu myös rakennusrekisteristä puuttuvien kämppien (3 kpl) alueille.

Olevia rakennuspaikkoja kaavaan on merkitty 23 kpl, joista rantavyöhykkeen rakennuspaikkoja on 21. Näistä vakituiselle asumiselle on 11 rakennuspaikkaa ja loma-asutukselle 10 rakennuspaikkaa. Erillisiä olevia rantasaunan rakennuspaikkoja säilyy kaavassa 1 kpl. Lisäksi on KK-alueena merkitty kalankasvattamon rakennuspaikka, jolle on määritetty kokonaisrakennusoikeus 500 kerrosneliometriä.

Yleiskaava-alueella on rantaviivaa yhteensä noin 35 kilometriä ja muunnettua rantaviivaa noin 21 kilometriä saaret pois lukien. Nykyinen mitoitus on 1,3 rakennuspaikkaa / muunnettu rantakilometri. Yleiskaavoitettujen rakennuspaikkojen toteuduttua mitoitus on 4,2 rakennuspaikkaa muunnettua rantakilometriä kohden, ja rakennuspaikoista 68 % on vapaa-ajan asutukselle.

6.3.2 Mitoitusperiaatteet

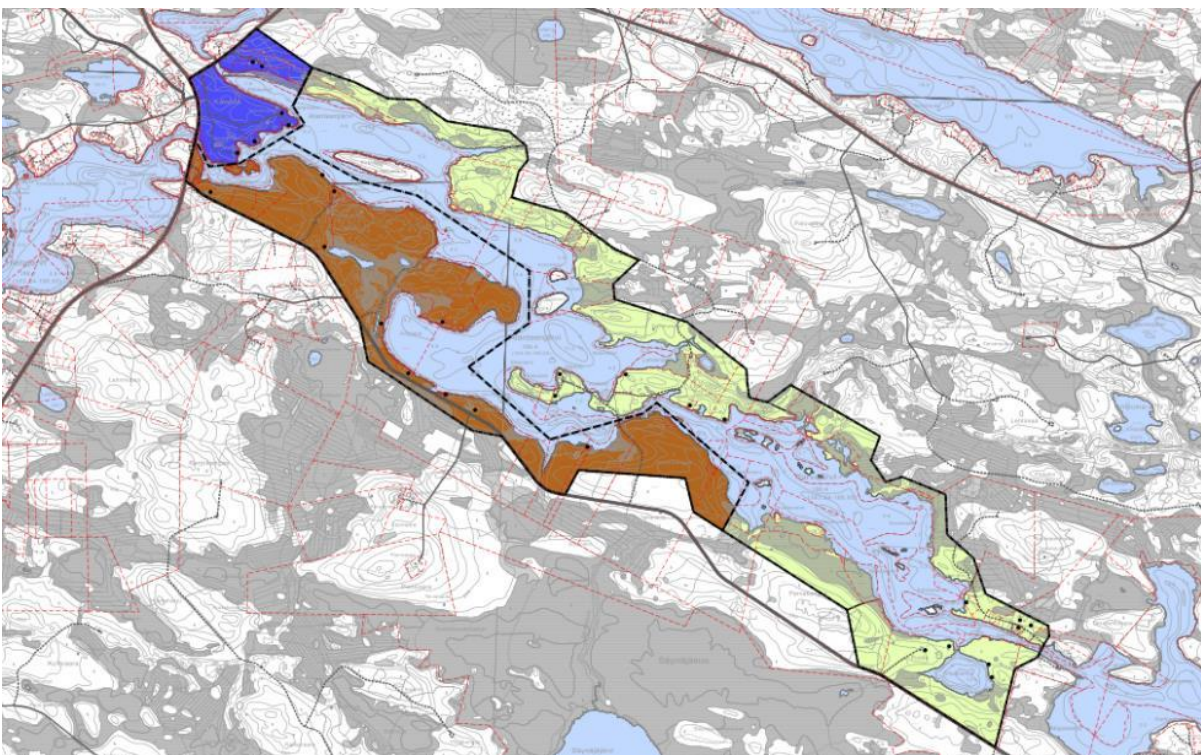
Alueen mitoitus perustuu rantaviivan pituuteen, joka on tarvittaessa muunnettu huomioimalla tietty osuus todellisesta pituudesta. Rantaviivan muuntamisessa on käytetty vastaavia periaatteita ja muuntokertoimia kuin Etelä-Savon seutukaavaliiton mitoitusrantaviivan mittausohjeessa rakennusoikeutta laskettaessa vuodelta 1981.

vesistön leveys:	muuntokerroin
yli 300 m	1,00
200-300 m	0,75
100-200 m	0,50
alle 100 m	0,25

- Alle 50 m leveiden niemien ja kannasten muuntokerroin on 0, ja rantaviivan pituuteen on huomioitu todellisen rantaviivan sijaista niemen kannan mitta ja siitä laskettu vesistön leveys.
- 50-100 m leveiden niemien ja kannasten muuntokerroin on 0,50 riippumatta vesistön leveydestä.
- 100-150 m leveiden niemien ja kannasten muuntokerroin on 0,75 riippumatta vesistön leveydestä.
- Lisäksi rakentamiseen kokonaan kelpaamattomien suorantojen kohdalla on muuntokerroin 0.

Alueella oleviin saariin ei suunnitella rakentamista, eikä niiden rantaviivaa tai pinta-alaa ole huomioitu mitoituslaskelmissa. Kirkkosaari on valtionmaalla ja Helaniemen saaren omistaa Fortum. Iso Pölylammen rannat puuttuvat myös mitoituslaskelmasta suorantojen ja ympäristöarvojen vuoksi.

Kalankasvattamon alueella olevan kaivetun kanavan rantoja ei ole huomioitu mitoituslaskelmissa elinkeinotoimintaan liittyvän käytön vuoksi, ja koska kyseessä ei ole luonnollinen vesialue.

Mitoitusalueet: sinisellä mitoitusluku 7, ruskealla mitoitusluku 5, vihreällä mitoitusluku 4 (rakennuspaikkaa muunnettua rantakilometriä kohden).

Mitoitus perustuu muunnettuun rantaviivaan sekä emätilaselvitykseen. Alueelle on määritetty mitoitusvyöhykkeet, joilla muunnetun rantaviivan mitoituskertoimina päätettiin käyttää mitoituslukuja seitsemän (7), viisi (5), neljä (4) ja nolla (0).

- Mitoitusluku 7: Korkeinta mitoitusta sovelletaan taajaman lähialueella, joka on vakituisen asumisen laajenemisaluetta. Myös nykyinen rakentaminen liittyy vakituiseen asumiseen eikä alueella ole loma-asuntoja. Tiestö kulkee lähellä, ja muun kunnallistekniikan laajentaminen arvioidaan mahdolliseksi. Alueille kohdistuu myös eniten rakentamispainetta.
- Mitoitusluku 5: Mitoitusta sovelletaan Alanteenjärven-Parvajärven etelärannalla Viitostiestä Virrankankaan alueelle. Mitoitusalue rajautuu Parvajärven eteläpuolella Parvakankaan laajoihin suorantoihin. Alueelle kohdistuu merkittävä osa rakentamistoiveista, ja koko alueelle on Pölyniemeä lukuun ottamatta hyvät kulkuyhteydet taajamasta rannansuuntaisen Moisiovaarantien kautta. Rakennettavuus on pääasiassa hyvä, joskin alueella sijaitsee runsaasti historiaan liittyviä, säilytettäviä kulttuuriperintökohteita. Alueella on hajaluontoisesti sekä vakituista asutusta että loma-asutusta. Pölyniemeen kohdistuu myös useita rakentamistoiveita, joiden huomioiminen vaatii kalankasvatuskanavan ylittävää uutta tieyhteyttä. Toisaalta useampien rakennuspaikkojen mahdollistaminen niemeen lisää tien toteuttamisen kannattavuutta. Niemessä on ennestään yksi loma-asunto.
- Mitoitusluku 4: Matalampaa mitoitusta sovelletaan Alanteenjärven-Parvajärven pohjoisrannoilla, joissa päätietyt kulkevat kaukana ja rakennuspaikoille on ajoyhteydet pitkiä yksityisiä metsäteitä pitkin. Lisäksi matalampaa mitoitusta on sovellettu Parvajärven eteläosissa ja Niipaslammen ympäristössä, missä etäisyys taajamaan on pidempi ja rakentamispainetta (toiveita) vähän. Mitoitusalueeseen kuuluu myös laajoja suorantoja, joilla rantaviivan muuntokertoimesta johtuen mitoitus on käytännössä 0. Parvakankaan suorannat ovat myös linnuston kannalta arvokkaita. Mitoitusalueeseen kuuluu myös maiseman kannalta herkkiä alueita kuten Alanteenniemi ja ranta-alueelle ulottuva Takkusärkän harjumuodostuma, joka on myös pohjavesialuetta.
- Mitoitusluku 0: Alueella olevat saaret jäävät rakentamattomiksi, eikä niitä ole huomioitu mitoituslaskelmissa ollenkaan. Käytännössä mitoitus on 0 myös muihin mitoitusalueisiin kuuluvilla rakentamiseen kelpaamattomilla suorannoilla, joilla rantaviivan muuntokerroin on 0.

Alueen tilakohtaiset rakennusoikeudet kaavoitetaan emätilaselvityksen pohjalta ja emätiloittain tarkasteltuna. Emätilan rakennusoikeuksien kokonaismäärä määräytyy emätilaan kuuluvien tilojen yhteenlasketun muunnetun rantaviivan ja mitoitusluvun perusteella. Rakennusoikeuksia ei lähtökohtaisesti voi siirtää emätilalta toiselle. Lisäksi periaatteena on mahdollistaa jokaiselle emätilalle perusoikeutena vähintään yksi rakennusoikeus (oleva tai uusi), vaikka emätilaselvityksen mukaan rantaviivan määrä ei olisikaan riittävä.

Emätilan sisällä uudet rakennuspaikat määräytyvät pääosin tilakohtaisen mitoituksen perusteella, mutta on pyritty huomioimaan myös tilanmuodostushistoria ja tilojen lohkomisjärjestys emätilasta. Esimerkiksi alueen suurimmalla emätilalla (nro 1, Alannet) on huomioitu rakennusoikeuksien jakoperusteena myös vuoden 1972 tilanne, jolloin emätilalla on tehty jakotoimitus.

Rakennusoikeus on tilalle osoitettu, mikäli ympäristöolosuhteet tai muut rajoitteet eivät sitä estä. Arvokas ympäristö tai lakiperusteinen suojelualue voi siis estää mitoitusperusteisen rakennuspaikan kaavoittamisen. Tällaisissa tilanteissa osoittamatta jäävien rakennuspaikkojen lukumäärä ja perustelut on kirjattu emätilatalukkuun näkyviin. Mitoitusperusteisia rakennuspaikkoja voidaan jättää kaavoittamatta myös maanomistajan omasta toiveesta, mikä merkitään myös emätilatalukkuun näkyviin.

Alueella on tällä hetkellä runsaasti rakentamatonta, vapaata rantaviivaa. Alueen vähäinen rakentaminen on rakentunut melko hajanaisesti ympäriinsä ja painottunut järvien etelärannoille ja Alanteenniemen lähialueelle. Lähes rakentamattomia pitkiä ranta-alueita on Alanteenjärven pohjoisranta sekä Parvajärven keskiosan rannat

molemmilla puolilla järveä. Suorannat ovat luonnollisesti jääneet rakentumatta. Muilla rakentumattomilla alueilla erämaisuutta hälventävät useat hakkuut ja tehokas metsätalous. Vapaata rantaa jätetään osayleiskaavassakin mahdollisimman paljon pyrkimällä ryhmittelemään rakennuspaikkoja ”ryppäisiin” tietyille alueille ja olevien tieyhteyksien varteen. Koska nykyistä rakentamista on niin vain vähän, valittu mitoitus tuottaa varsin suuren lisäyksen rakennuspaikkoihin. Vapaata rantaviivaa jää alueelle kuitenkin edelleen runsaasti, mikä takaa riittävät virkistyskäyttömahdollisuudet ja vesillepääsyn myös muille kuin ranta-alueen maanomistajille. Myös alueella oleva Kirkkosaari on varattu retkeily- ja virkistyskäyttöön.

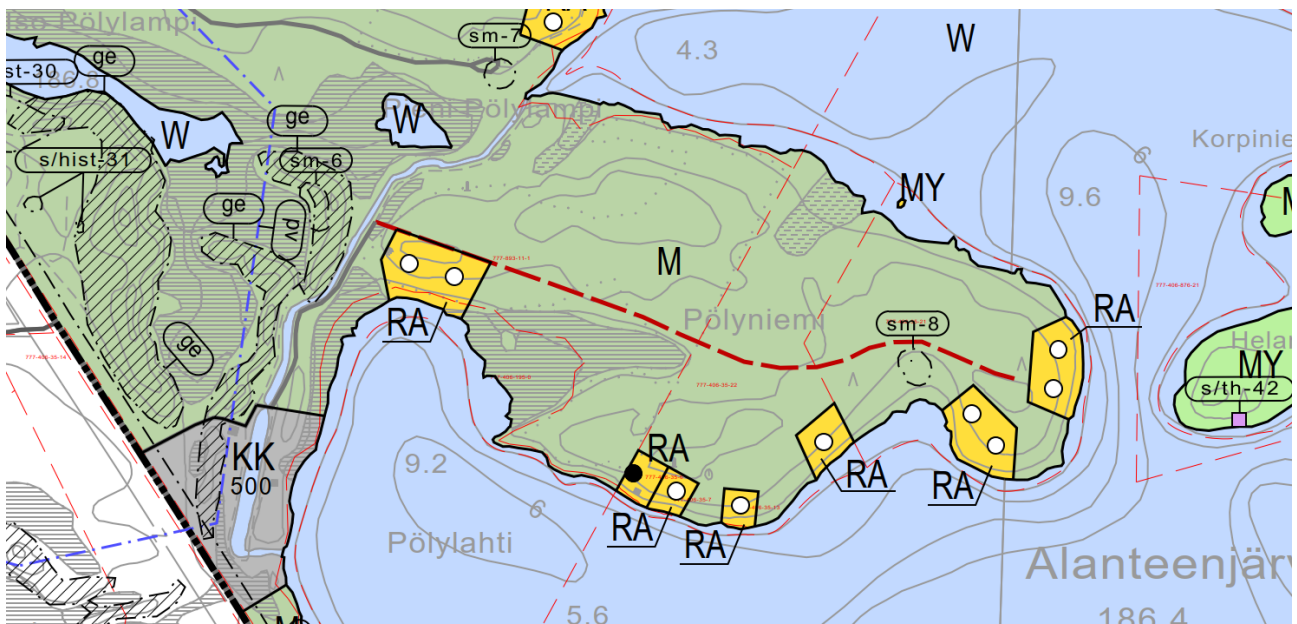
6.3.3 Kuvaus alueittain ja toiminnoittain

Liikenneverkko ja yhdyskuntatekniikka

Kaavaratkaisu tukeutuu olemassa olevaan liikenneverkkoon. Järvien pohjoisrannalla päätie on kuitenkin kaukana, ja uusille loma-asuntotonteille liikennöidään pitempien yksityisteiden kautta. Olevan tieverkon hyödyntäminen on ollut rakennuspaikkojen esittämisessä ja mitoituksen suunnittelussa lähtökohtana, mutta rakennuspainetta ilmeni myös täysin uusilla alueilla, joille olevia metsäteitä tulee jatkaa, merkittävästi parantaa tai toteuttaa kokonaan uusia tiehaaroja.

Pölyniemessä on tällä hetkellä vain yksi loma-asunto, jolle on kulkuyhteys vain vesiteitse. Koska Pölyniemeen on toivottu ja kaavassa esitetty useita uusia rakennuspaikkoja, on uusi tieyhteys tarpeellinen. Se on kaavassa osoitettu ohjeellisenä kalankasvattamon alueen kautta siten, ettei uutta kanavan ylityspaikkaa tarvittaisi. Ajoyhteyden ohjaaminen kanavan itäreunan olevaa ajouraa pitkin myös säästää kanavan länsipuolelle sijoittuvat arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Ohjeelliset uudet tieyhteydet on merkitty myös Betaniankankaan ja Virrankankaan uusille rakennuspaikoille, minne tietä ei ennestään ole. Virrankankaalla Säynjäniemeä kohti kulkeva vanhakaan tiepohja ei ole nykyisin käytössä, joten myös se tulisi kunnostaa.

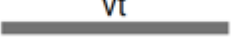
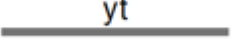

Yleismääräyksissä on lisäksi esitetty, että uusille rakennuspaikoille tonttitiet tulee johtaa ensisijaisesti olemassa olevien pääsysteiden ja maantieliittymien kautta. Mikäli yleisten teiden varsilla tarvitaan liittymälupia tai liittymän käyttötarkoituksen muutoksia, tulee nämä hakea ennen rakennusluvan myöntämistä. Lisäksi uusien teiden rakentamisessa on huomioitava, ettei maisemavaurioita synny.

Ote kaavaluonnoksesta, Pölyniemi.

Lähelle Viitostietä on osoitettu veneenlaskupaikka.

Alanteenjärven rantaan lännestä Viitostien yli tuleva moottorikelkkaura on linjattu uusiksi hieman etelämpää, koska nykyisen eräkämpän ja kelkkauran kohdalle on kaavoitettu asuintontti. Toteutuksessa tulee huomioida kulttuuriperintökohteen alueella olevat yksittäiset historiakohteet.

	Valtatie.
	Yhdystie.
	Pääsytie.
	Ohjeellinen pääsytie.
	Ohjeellinen moottorikelkkailureitti tai -ura
	Vesiliikenteen alue. Alue on tarkoitettu venevalkamaa, venesatamaa ja vesiliikenteen tarvitsemia palveluja ja rakenteita varten.

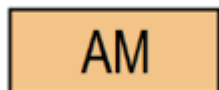
Elinkeinot ja palvelut

Rantaosayleiskaavassa on huomioitu alueella oleva maatila ja viljelysalueet, tosin Heikkilän ja Alanteen maille on kaavoitettu kaksi peltotonttia peltoaukeiden reunamille. Vanhoja asuinpaikkoja ympäröivien peltoaukeiden maisemallinen merkitys on huomioitu kaavassa MA-merkinnällä.

Alanteen kalankasvatustilauslaitos on merkitty KK-merkinnällä, jolla on yhteensä 500 kerrosneliometriä rakennusoikeutta. Aluerajaus ei kuitenkaan käsitä koko kalankasvatustalon vuokra-alueita kanavan varressa, vaan päättyy kanavan ylittävän tien kohdalle. Syynä tähän on kulkuyhteystarve Pölyniemeen samoja ajouria kanavan vartta pitkin. Kaavamerkintä M ei sinänsä estä kalankasvatustoiminnan jatkamista nykyisellään.

Alueella on porotaloutta, ja alueella oleva porotarha sijoittuu M-alueelle.

Maisemallisesti tärkeillä alueilla, kuten saarissa, pyritään turvaamaan maiseman ominaispiirteiden ja arvojen säilyminen. Kirkkosaari on merkitty virkistysalueeksi, jolla ympäristö säilytetään. MY-merkintä muissa saarissa säilyttää metsälain soveltamisen ja metsätalouskäytön.

Maatilojen talouskeskusten alue.

Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia asuin-, talous- ja tuotantorakennuksia. Toiminnassa olevan maatilakeskuksen rakennuspaikalle saa rakentaa kaksi asuinrakennusta, mikäli rakennuspaikan koko on vähintään 5000 m². Rakennusoikeus yhtä asuinrakennusta kohti on 200 k-m². Mikäli aktiivinen maa- ja metsätalous on loppunut, aluetta voidaan käyttää

asuntoalueena. Tällöin rakennusoikeus määräytyy AO-merkinnän mukaisesti, mutta maatilakeskuksen tuotantorakennuksia ja niihin liittyviä talousrakennuksia ja rakennuspaikalle aiemmin toteutettua toista asuinrakennusta ei lasketa rakennusoikeutta vähentäväksi.

KK

Kalankasvatuslaitos.

M

Maa- ja metsätalousvaltainen alue.

Alue on tarkoitettu pääsääntöisesti metsätaloukseen. Metsien hoidossa ja käytössä noudatetaan maanomistajaa koskevia metsänhoito-ohjeita ja -suosituksia. Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätalouden sekä muiden luontaiselinkeinojen tarvitsemia rakennuksia ja rakenteita. Asuin- ja lomarakentamista ei sallita rantavyöhykkeellä, joka on enintään 200 m leveä maakaista rantaviivasta mitaten.

MT

Maatalousalue.

MA

Maisemallisesti arvokas peltoalue.

MY

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Alueelle saa rakentaa vain pääkäyttötarkoitusta palvelevia, pohjapinta-alaltaan enintään 20 m² suuruisia rakennuksia ja rakennelmia (kuten laavut, kodat).

Asumisen alueet

Järvien rannoilla on harvaa vakinaista asutusta. Olemassa olevat asuinpaikat on osoitettu erillispientalojen asuntoalueina AO-merkinnällä. Uusia asuinrakennuspaikkoja on osoitettu keskustaajaman lähialueille 13 kpl, Moisiovaarantien varteen 3 kpl ja Alanteenniemeen 1 kpl. Näiden lisäksi yksi loma-asunnon rakennuspaikka Moisiovaarantien varressa on muutettu vakituiseen asuinkäyttöön AO-merkinnällä.

Muut nykyiset ja uudet rakennuspaikat, 60 kpl, on osoitettu loma-asumista varten. Lukuun sisältyy Parvajärven Kettuniemessä olevan rantasaunan rakennuspaikan muuttaminen loma-asunnon rakennuspaikaksi. Erillisiä maa- ja metsätalousalueelle sijoituvia rantasaunan rakennusoikeuksia on kaavoitettu 1 kpl Haminan alueelle perustuen vanhaan saunan paikkaan, ja koska mitoitusteruste ei mahdollista uuden rantarakennuspaikan muodostamista.

AO

Erillispientalojen asuntoalue.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden enintään 220 k-m² suuruisen asuinrakennuksen, saunan ja tarvittavia pienimuotoisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 300 k-m². Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m². Vanhojen maatilakeskusten tuotanto- ja maatalousrakennuksia ei lasketa rakennusoikeutta vähentäväksi.

RA

Loma-asuntoalue.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden enintään 170 k-m² suuruisen loma-asunnon, enintään 30 k-m² saunan sekä tarpeellisia pienimuotoisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 230 k-m². Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m².

RA-1

Loma-asuntoalue.

Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden loma-asunnon sekä tarpeellisia talousrakennuksia siten, että rakennusten yhteenlaskettu kerrosala on enintään 120 k-m². Rakennuspaikan pinta-alan tulee olla vähintään 3000 m².

Oleva rantavyöhykkeen rakennuspaikka.

Oleva rantavyöhykkeen rakennuspaikka, jonka käyttötarkoitus muuttuu.

Uusi rantavyöhykkeen rakennuspaikka.

sa

Rantasaunan rakennuspaikka.

Paikalle saa toteuttaa päärakennukseen liittyvän, kerrosalaltaan korkeintaan 25 m² kokoisen saunarakennuksen.

Suunnittelualue on määritetty pääosin rantavyöhykkeeksi. Paikoin kaavarajaus on ulompana, jolloin rantavyöhykkeen taakse jää ns. kuivan maan alue. Rantavyöhykkeen ulkopuoliset alueet ovat suunnittelutarvealuetta, joille voi hakea rakentamislupaa haja-asutusluontoiseen rakentamiseen. Rakentamispainetta näillä kuivan maan alueilla ei ole.

Rantavyöhykkeelle osoitettu uusi rakentaminen on pääasiassa loma-asutusta varten. Rakennusoikeudet on osoitettu emätilaselvityksen ja mitoituksen pohjalta rakennuspaikka- ja tilakohtaisesti ja merkitty kaavan liitteenä olevaan emätilataulukeroon. Kaavamääräyksissä on määrätty tonteille rakennusoikeus rakennuspaikkakohtaisesti. Rakennusoikeuden määrä on sama kuin 2018 hyväksytyyn Hossan osayleiskaavan alueella. Isolla Pöylämmellä olevan kämpän kohdalla on sovellettu hieman pienempää rakennusoikeutta (RA-

1). 8 kpl mitoitusperusteista rakennuspaikkaa on jätetty kaavoittamatta joko ympäristöarvojen vuoksi tai maanomistajan toiveesta.

Virkistys

Kirkkosaari on merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi, jolla ympäristö tulee säilyttää. Kirkkosaari on maisemallisesti keskeisellä sijainnilla Alanteenjärvellä ja sille on lyhyt etäisyys myös taajaman suunnasta. Se on hyvin kuntalaisten ja Suomussalmen matkailijoiden saavutettavissa, ja siksi sillä on potentiaalia virkistyskäytön ja retkeilyn kohteena, vaikka uutta virkistyskäyttöä ei toistaiseksi ole ollut suunnitteilla. Kaavamerkintä sallii ulkoilu- ja virkistyskäyttöä palvelevien rakenteiden ja toteuttamisen ja kehittämisen.

Retkeily- ja ulkoilualue, jolla ympäristö säilytetään.

Alueelle saa rakentaa vain retkeilyä ja muuta yleistä virkistyskäyttöä palvelevia, pohjapinta-alaltaan enintään 20 m² suuruisia rakennuksia ja rakennelmia (kuten laavut, kodat).

Erityisominaisuudet ja ympäristöarvot

Kaavassa on huomioitu arvokkaiksi määritellyt luonnonmaisemaa, kulttuurimaisemaa, rakennettua kulttuuriympäristöä sekä arkeologista kulttuuriperintöä edustavat alueet ja kohteet.

Rakennusinventoinnin mukaan osayleiskaava-alueella sijaitsevat paikallisesti arvokkaat kohteet on merkitty kaavaan ja ne tulee huomioida siten, ettei inventoinnissa todetut rakennushistorialliset, historialliset ja/tai maisemalliset arvot muutu. Alueella olevien vanhojen maatilojen pihapiireihin kuuluu tyypillisesti eri-ikäisiä – sekä vanhoja että uudempia – rakennuksia, ja rakennuksiin ajan mittaan tehtyjen korjausten ja muutosten myötä yksittäisten rakennusten rakennushistorialliset arvot ja historiallinen todistusvoima ovat heikentyneet. Alanne ja Heikkilä erottuvat silti maisemallisesti keskeisillä sijainneilla olennaisena osana kerroksellista miljöökokonaisuutta.

Inventoinnissa pihapiirejä on tarkasteltu kerroksellisina kokonaisuuksina. Niiden arvot liittyvät vahvasti nimenomaan kerroksellisuuteen. Ne ovat pitkän ajan kuluessa rakentuneita, aikojen mittaan täydentyneitä ja muuttuneita kokonaisuuksia, jotka kertovat alueen asumisen ja elämisen historiasta sekä rakentamisen perinteistä. Haminan ja Alanteen vanhat rakennukset ja Niippaan pato ovat myös itsessään rakennushistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaita. Ne ovat kohtuullisen hyvin säilyneitä esimerkkejä oman aikansa rakentamisesta ja alueen historiasta.

Rakennusten ja niiden muodostaminen pihapiirien arvojen säilymistä tukee parhaiten rakennusten säilyminen käytössä ja kunnossa. Suunniteltaessa arvokohteeseen uudisrakentamista, vanhojen rakennusten korjaamista tai purkamista tulee pihapiiriä tarkastella kokonaisuutena. Kaavamääräyksellä ohjataan rakennuksissa ja pihapiireissä suoritettavat muutostyöt tehtäviksi siten, että kohteille tyypilliset piirteet ja arvot säilyvät. Arvokohteisiin kohdistuvista toimenpiteistä on hyvä olla yhteydessä rakennusvalvontaan tai museoviranomaiseen.

Paikallisesti arvokas rakennus tai rakennusryhmä.

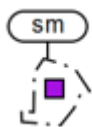
Rakennuksia ei saa purkaa ilman lupaa (RakL 55 §). Rakennusten ulkoasua ei saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tai maisemakuvan kannalta merkittävät ominaispiirteet muuttuvat. Arvokkaat rakennukset ja pihapiirit tulee säilyttää ja toteutettavien toimenpiteiden sopeutua kokonaisuuteen.

- 3.1 Alanne
- 3.2 Heikkilä
- 3.3. Hamina 1
- 3.4 Hamina 2
- 3.5 Niipaskosken pato
- 3.6 Mutkala
- 3.7 Haaponivan kämppä

Alanteen ja Heikkilän pihapiirejä ympäröivät pellot ja niityt ovat myös maisemallisesti arvokkaita erottuen selkeästi muusta ympäristöstä ja järvimaisemasta. Vanhoja pihapiirejä ympäröivät peltoalueet on osoitettu kaavassa maisemallisesti arvokkaina peltoalueina (MA). Merkintä turvaa viljelymaisemalle ominaisen avoimuuden säilymistä. Käytännössä peltoalueiden arvot säilyvät niin kauan kuin pellot ovat viljelyksessä.

Maisemassa erottuu erityisinä arvoalueina ja maisemallisina kohokohtina saaret, niemien ja niemekkeiden kärjet, lahtiin ja salmiin sijoittuvat ranta-alueet ja kauniit, kumpuihin rajautuvat rantasuot. Mainitut kohteet on huomioitu uusien rakennuspaikkojen sijoittelussa siten, että rakennuspaikat on esitetty niiden reunoille tai ulkopuolelle. Saaret jäävät kokonaan rakentamattomiksi. Rantavyöhykkeen harjanteilla ja kummuilla on lakialueet pyritty säästämään rakentamiselta vapaina ja sijoitettu rakennuspaikkoja sopiville selännealueille, ei kuitenkaan maaston jyrkimmille osille. Paikoin yksityistiet kulkevat aivan rantatörmällä, ja niiden linjaukset on säilytetty maiseman kannalta tärkeitä järvinäkymiä estämättä.

Alueella on todettu useita muinaismuistolain suojelemia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Lisäksi alueella on useampi todennäköinen tervahauta, jotka ovat myös mahdollisia muinaismuistolain suojelemia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Nämä kaikki on merkitty kaavaan, ja kohteita koskevista suunnitelmista on pyydyttävä aina museoviranomaisen lausunto. Uudet rakennuspaikat on rajattu muinaisjäännöskohteiden ulkopuolelle.

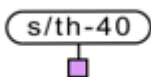

Kiinteä muinaisjäännöskohde / -alue.

Kohde on muinaismuistolain 295/63 suojaama kiinteä muinaisjäännös. Maankäyttösuunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka voivat koskettaa kohdetta on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Kohteen numero viittaa arkeologisen selvityksen muinaismuistokohteiden luetteloon.

1. Aukeakangas 1 (1000055337)
2. Aukeakangas 2 (1000055339)
3. Mutkala (1000055341)
4. Pölyniemen tila 1 (1000055343)
5. Pölyniemen tila 2 (1000055344)
6. Pölylahti (1000041544)
7. Pieni Pölylampi (1000055345)
8. Pölyniemi (1000055346)
9. Heikkilä (777010043)

10. Sikoniemi (777010042)
11. Sikolahti (1000055347)
12. Korpilahti (1000055350)
13. Lahdenperä 1 (1000055353)
14. Niemenotsa (1000055354)
15. Rajamaa (1000055359)
16. Parvakangas 1 (1000055365)
17. Jäkäläkangas 1 (1000055368)
18. Jäkäläkangas 2 (1000055369)
19. Parvakangas 2 (1000055370)
20. Purola 1 (1000055371)
21. Purola 2 (1000055372)
22. Katiska-aho (1000055377)
23. Purola 3 (1000055379)

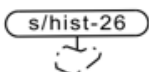

Mahdollinen muinaisjännös, tervahauta.

Kohdetta koskevista suunnitelmista on kuultava museoviranomaista suojelutarpeen määrittämiseksi.

38. Sääksenpolvi 1 (1000055396)
39. Sääksenpolvi 2 (1000055397)
40. Sääksenpolvi 3 (1000055398)
41. Sääksenpolvi 4 (1000055399)
42. Helaniemi (1000055400)
43. Virranaho (1000055401)
44. Murhinniemi (1000055405)
45. Lahdenperä 2 (1000055412)
46. Palolampi (1000055414)
47. Antinniemi (1000055415)
48. Paskalampi (1000055416)
49. Jäkäläkangas 3 (1000055417)
50. Purola 4 (1000055418)

Lisäksi kaavaan on merkitty muita kulttuuriperintökohteita, jotka ovat puolustusvarustuksia. Kohteet on kuvattu tarkemmin arkeologisessa selvityksessä.

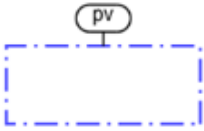

Muu kulttuuriperintökohde, taistelukaivanto.

Alueella olevat historialliset rakenteet tulee säilyttää. Suuremmista kohdetta koskevista maankäyttösuunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisen kanssa.

24. Leppärinne 1 (1000026184)
25. Haaponiva 1 (1000026146)
26. Pölyniemen tila 3 (1000055380)
27. Iso Pölylampi 5 (1000055383)
28. Iso Pölylampi 4 (1000026195)
29. Iso Pölylampi 3 (1000055387)
30. Iso Pölylampi 2 (1000026195)
31. Iso Pölylampi 1 (1000026194)

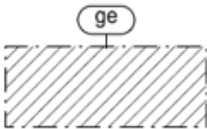
Tärkeät pohjavesialueet, 2 kpl on merkitty kaavakartalle ja annettu pohjavesien suojeluun liittyvä kaavamääräys.

Tärkeä vedenhankintaan soveltuva tai muu pohjavesialue.

Pohjavesialueella tapahtuvaa rakentamista ja muita toimintoja rajoittavat pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) ja pohjaveden muuttamiskielto (VL 3 luvun 2 §). Alueen suunnittelussa tulee varmistaa, että pohjaveden laatu ei heikenny.

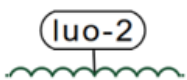
Valtakunnallisesti arvokkaalle Pölykankaan tuulikerrostuman alueelle ei ole suunniteltu muuttuvaa maankäyttöä, joskin yksi tuulikerrostuman dyyni ulottuu kalankasvattamon rakennuspaikalle. Kalankasvattamon rakennuspaikka on kuitenkin rajattu nykyistä vuokra-alueita pienemmäksi siten, että kanavan varressa suurin osa dyyneistä jää rakennuspaikaksi merkityn alueen ulkopuolelle.

Tuulikerrostuma.

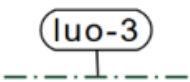
Pölykangas (Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, Ympäristöministeriö 2011). Alueen maankäyttö tulee toteuttaa siten, että arvot ja ominaispiirteet mahdollisuuksien mukaan säilytetään. Maa- ja metsätalous on sallittu.

Luontoselvityksen mukaiset kohteet, kaksi puronvartta ja kaksi linnuston kannalta arvokasta aluetta on huomioitu kaavamääräyksillä, eikä niille tai välittömään läheisyyteen ole suunniteltu rakentamista tai muita maankäyttömuutoksia.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoinen alue (puronvarsi).

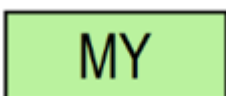
Alueen luontoarvot tulee ottaa huomioon ja pyrkiä säilyttämään olosuhteet nykyisenkaltaisena.

Linnuston kannalta arvokas alue.

Alue tulee säilyttää nykyisenkaltaisena niin, että sen linnustolle tärkeät ominaisuudet säilyvät.

Pienet saaret on merkitty ympäristöarvoiltaan merkittävänä MY-merkinnällä.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Alueelle saa rakentaa vain pääkäyttötarkoitusta palvelevia, pohjapinta-alaltaan enintään 20 m² suuruisia rakennuksia ja rakennelmia (kuten laavut, kodat).

6.3.4 Kaavamääräykset

Yleiset kaavamääräykset:

- Rantaosayleiskaava on laadittu oikeusvaikutteisena.
- Rantavyöhykkeellä, joka on enintään 200 m leveä maakaista rantaviivasta mitattuna, on rakennuspaikat osoitettu tilakohtaisesti kaavaselostuksen liitteenä olevaan emätila- ja mitoituslaskelmaan perustuen. Rantavyöhykkeen rakennuspaikoilla rakentamislupa voidaan myöntää suoraan rantaosayleiskaavan perusteella (AKL 72 §).
- Alueiden rakentamisessa noudatetaan kunnan rakennusjärjestyksessä olevia määräyksiä, ellei kaavassa ole toisin osoitettu.
- Rakentamiseen osoitettujen alueiden rajoista voidaan poiketa pohjakartan tarkkuusvaatimusten puitteissa.
- Uusille rakennuspaikoille tulee johtaa tonttitiet ensisijaisesti olemassa olevien pääsyteiden ja maantieliittymien kautta. Maanteiden varsilla tarvittava liittymälupa tai liittymän käyttötarkoituksen muutoslupa tulee hakea ennen rakentamisluvan myöntämistä. Uusia teitä rakennettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei niiden rakentamisesta aiheudu merkittävää maisemallista vauriota.
- Rakennushankkeeseen ryhtyvän tulee osoittaa rakennuspaikan rakennettavuus ja tarvittaessa toimenpiteet rakennuspaikan vahvistamiseksi rakentamisluvan yhteydessä. Rakennuspaikan toteutuksessa ja maapohjan käsittelyssä tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei vesistöön päätyisi kiintoainesta ja ravinteita. Käsiteltävät ja muokattavat maa-alueet tulee pitää mahdollisuuksien mukaan erillään rannasta. Jyrkille rantatörmille ja rantatörmien juuriin rakentaminen on kielletty. Rantatörmille ei saa rakentaa tieluiskia ja kulku rantaan tulee järjestää esim. portaiden avulla siten, ettei siitä aiheudu vyörymistä.
- Rakennusten kosteudelle alttiit rakenteet tulee sijoittaa vähintään korkeustasolle +187,6 m (N2000).
- Rakennuspaikoilla on kiinnitettävä erityistä huomiota riittävän suojapuuston jäämiseen rakennusten ja rannan väliin. Rakennukset on rakentamistavaltaan, materiaaleiltaan ja mittasuhteiltaan sopeutettava alueen rakennuskantaan ja maisemaan. Rakentaminen tulee tapahtua alueen ympäristöarvoja loukkaamatta.
- Piha-alueen suunnittelussa on huomioitava, että alue on poronhoitoaluetta.
- Rakennettaessa valta- ja yhdystien läheisyyteen tulee ottaa huomioon rakentamisrajoite maanteiden suoja-alueilla ja valtioneuvoston päättämät sisä- ja ulkomelutasoja koskevat ohjearvot (992/1992) tai kulloinkin voimassa olevat ohjeet ja määräykset. Mahdollisen melusuojauksen rakentaminen on kiinteistönomistajan tai -haltijan vastuulla.
- Rakennettaessa Parvajärven itäosaan ja Niipaslammen rannoille tulee huomioida valtioneuvoston päättämien ampumaratojen maksimimelutasoja koskevat ohjearvot (53/1997) tai kulloinkin voimassa olevat ohjeet ja määräykset. Mahdollisen melusuojauksen rakentaminen on kiinteistönomistajan tai -haltijan vastuulla.

6.4 Vertailevat tarkastelut

6.4.1 Muutos nykytilanteeseen

Alueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa, joten ranta-alueelle rakentaminen on ollut mahdollista vain poikkeamislupien kautta. Osayleiskaavan saatua lainvoiman alueelle saa rakennusluvan suoraan osayleiskaavan perusteella, mikäli rakennushanke sijoittuu osayleiskaavan mukaiselle rakennuspaikalle.

Koska alueella ei ole yleiskaavaa, alueen rakentamisen esteitä ei ole koottuna yksiselitteisesti. Samoin, rakennusluvan hakemisajankohdasta riippuen lähtökohdat voivat vaihdella. Myöskään maanomistajien tasapuolista kohtelua ja tiiviimpää mitoitusta ei voida soveltaa ilman osayleiskaavoitusta.

Alueella on ennestään hyvin vähän rakentamista, vaikka alue sijaitsee lähelle taajamaa rakentamiseen pääosin hyvin soveltuvalla ja luonnonkauniille järviolueelle. Kaavassa käytetyt mitoitusluvut ovat melko maltillisia taajamaa lähinnä olevaa aluetta lukuun ottamatta, mutta kaavan mahdollistama rakentamisen lisäys nykytilanteeseen verrattuna on jopa noin 70 %.

6.4.2 Valtakunnalliset ja seudulliset intressit

Osayleiskaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT)

Osayleiskaavassa huomioidaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Erityisesti toimiva aluerakenne, taloudellisuus sekä eheytyvä yhdyskuntarakenne ovat olleet lähtökohtina. Alueen rakennuspaikat on osoitettu mahdollisimman hyvin saavutettaviksi. Elinympäristön laatua edistetään kaavamääräyksin, mm. huomioiden luonnon ja maisemien kannalta erityiset kohteet. Luonnon- ja kulttuuriympäristön sekä maiseman kannalta merkittävät kohteet ja alueet on huomioitu, eikä uutta rakentamista ole sijoitettu herkille alueille. Lisäksi on esitetty mm. uusi virkistyskohde, Kirkkosaari. Tulviin varautumiseksi on huomioitu mahdollisuus kerran sadassa vuodessa esiintyvälle tulvalle.

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Luodaan edellytykset alueiden ja yhdyskuntien kehittymiselle elinvoimaisina, vahvuuksia ja voimavaroja tehokkaasti ja kestävästi hyödyntäen.

Edistetään monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta.

Vastataan väestö- ja työpaikkakehityksen edellyttämiin tarpeisiin, luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi ja mahdollistetaan eri väestöryhmien tarpeita vastaava asuntotarjonta.

Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.

Edistetään saavutettavuutta, kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen sekä viestintään ja liikkumiseen liittyvien palveluiden kehittämistä.

- Osayleiskaava tukee Suomussalmen keskusta-alueen lähialueilla sijaitsevien Alanteenjärven ranta-alueiden kehittämistä asutukseen ja loma-asutukseen hyvin soveltuvina alueina. Uusien rakennuspaikkojen määrän lisääntyminen edistää alueen elinvoimaisuutta. Osayleiskaavan ratkaisut tukeutuvat alueelle ominaisiin erityispiirteisiin ja vahvuuksiin.
- Osayleiskaavalla varmistetaan asumista ja loma-asumista varten suunniteltujen rakennuspaikkojen tarjonta Alanteenjävellä ja Parvajävellä. Osayleiskaava ylläpitää ja lisää siten alueen elinvoimaisuutta.
- Kaava-alueelle sijoittuva loma-asutus ja vakinaiset asuinpaikat tukeutuvat keskusta-alueen palveluihin.

2. Tehokas liikennejärjestelmä

Edistetään liikennejärjestelmän toimivuutta, toimintavarmuutta ja turvallisuutta.

Edistetään vähähiilisyyttä.

- Ranta-alueille sijoittuva uusi loma-asutus tukeutuu olemassa olevaan päätieverkkoon. Uusien asuinpaikkojen määrittelyssä on huomioitu olemassa olevat tieyhteydet ranta-alueille, joskin myös uusia kulkuteitä tarvitaan. Tällöin rakentamista on keskitetty runsaammin uuden tai jatkettavan tieyhteyden päähän.

3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja, jätetään riittävät suojaetäisyydet, tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, alueet tai toiminnot sijoitetaan riittävän etäälle häiriintyvistä kohteista.

Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet.

- Alueelle ei kohdistu säännöstelyn vuoksi merkittävää tulvauhkaa, ja uudet rakennuspaikat on sijoitettu tulvavaara-alueiden ulkopuolelle. Rakentamista ohjataan kaavamääräyksellä.
- rakennuspaikat on sijoitettu siten, että melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja ei odoteta. Kuivassalmen ampumaratahankkeen suunnitelmat lisäisivät kuitenkin alueelle kohdistuvia meluvaikutuksia ja edellyttäisivät siten myös meluntorjunnan suunnittelua.

4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Huolehditaan luonnon- ja kulttuuriympäristöistä kestävällä tavalla, mikä on tärkeää elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta.

Huomioidaan valtakunnalliset inventoinnit.

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta sekä edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistysalueiden riittävydestä ja virkistysyhteyksien jatkuvuudesta.

Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle, luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle sekä huolehditaan riittävän yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilymisestä.

- Osayleiskaava edistää kulttuurihistoriallisten, rakennustaiteellisten ja maisemallisten arvojen sekä alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden säilymistä alueella.
- Osayleiskaavassa on huomioitu valtakunnalliset inventoinnit.
- Osayleiskaavassa on huomioitu olemassa olevat ja potentiaaliset virkistysalueet.
- Luonnonmaiseman ja kulttuuriympäristön arvot on huomioitu uusien rakennuspaikkojen sijainnin määrittelyssä.
- Arvokkaiden maisemapiirteiden, rakennetulle kulttuuriympäristölle ominaisten arvojen sekä arkeologisen kulttuuriperinnön säilymistä edistetään kaavamääräyksillä.
- Kaavamääräyksissä huomioidaan suojelualueet ja luonnonarvoalueet. Niiden käyttöä ohjataan kaavamääräyksillä.

5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Varaudutaan uusiutuva energiantuotannon tarpeisiin sekä huolehditaan kuljetusten ja varastoinnin toimivuudesta.

Sovitetaan tuulivoimarakentaminen ympäröivään maankäyttöön, sijoittaminen keskitetysti usean voimalan yksiköihin.

- Osayleiskaavassa ei käsitellä energiahuoltoon liittyviä tarpeita.

Osayleiskaavan suhde maakuntakaavan tavoitteisiin

Maakuntakaavassa Suomussalmen taajaman päälaajenemissuuntana on itä ja Haukiperän suunta. Merkintä tukee tiiviimpää mitoittamista ja asutuksen laajentamista myös kaavan ranta-alueilla oleville taajamaa lähinnä oleville alueille, joille kunnallistekniikkaakin on mahdollista laajentaa. Kaavassa on huomioitu myös maakuntakaavaan merkityt tärkeät pohjavesialueet, valtakunnallisesti arvokas tuulikerrostuma ja sotahistoriakohde. Lisäksi suunnittelussa on huomioitu Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen läheisyys Parvajärven eteläpuolella ja rajavartioston käytössä oleva ampuma- ja harjoitusalueen läheisyys Parvajärven koillispuolella.

6.4.3 Tavoitteiden toteutuminen

Osayleiskaavan tavoitteisiin on pystytty vastaamaan varsin hyvin. Rakentamisen mitoitus on pystytty sovittamaan hyvin selvityksissä todettuihin ympäristöarvoihin ja rakentamispaineeseen eli toivottuihin rakennuspaikkoihin. Miltei kaikki toivotut rakennuspaikat on pystytty kaavoittamaan. Emätilaselvityksen käyttö yhtenä lähtökohtana turvaa maanomistajien tasapuolista kohtelua. Myös virkistyskäytön kehittämiseksi Kirkkosaareen on pystytty luomaan uusia mahdollisuuksia.

7. Yleiskaavan vaikutukset

Alueidenkäyttölain mukaan kaavaa laadittaessa on selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset (AKL 9 § ja MRA 1 §). Vaikutuksen arvioinnin tarkoituksena on selvittää tarpeellisessa määrin kaavan toteuttamisen aiheuttamat vaikutukset ennakolta. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja väliilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;
- 6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Osayleiskaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat pääasiassa suunnittelualueelle sekä sen lähialueille.

7.1.1 Arviointimenetelmät

Vaikutusten selvittäminen perustuu alueelta tehtyihin selvityksiin, olemassa olevaan perustietoon, maastokäynteihin, osallisilta ja viranomaisilta saataviin lähtötietoihin ja palautteeseen sekä laadittavien suunnitelmien ympäristöä muuttavien ominaisuuksien analysointiin.

7.2 Ympäristövaikutukset

7.2.1 Vaikutukset kyläkuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Osayleiskaavassa on huomioitu maisemaa ja rakennettua kulttuuriympäristöä edustavat arvokohteet laadittujen maisemaselvitysten ja rakennusinventoinnin pohjalta.

Alanteenjärven-Parvajärven vesistöjen yhtymäkohdassa ja Alanteenniemen – Takkusärkän ympäristössä on monipuolinen, sekä maisemakuvallisten arvojen että maisemarakenteen ja luonnonmaisemien kannalta arvokas aluekokonaisuus, joka on huomioitu omalla kaavamerkinnällään. Alueen sisältämät pienialaiset kulttuurimaiseman kannalta tärkeät viljelysmaisemat on esitetty kaavassa maisemallisesti arvokkaina peltoalueina. Alanteenjärven ja Parvajärven ranta-alueilla on runsaasti luonnonmaiseman kannalta

arvokkaita kohteita kuten Kirkkosaari, avoimet rantasuot ja vesistöön työntyvien niemien kärjet ja niemekkeet, jotka on pystytty kohtuullisen hyvin huomioimaan sijoittamalla ja ryhmittelemällä uudet rakentamisalueet vähemmän herkille rannoille. Myös maiseman kannalta tärkeiksi todetut näkymät on pystytty säästämään.

Arvokkaat rakennukset ja niiden muodostamat kokonaisuudet on huomioitu rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja/tai maisemallisesti arvokkaina kohteina. Kaavamääräys tukee rakennusten säilymistä asuttuina ja käytössä sekä niiden ominaispiirteet ja arvot säilyttävää korjaamista. Pihapiirien lisärakentaminen on mahdollista, mikä osaltaan tukee pihapiirien säilymistä asuttuina.

7.2.2 Vaikutukset luontoon, maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä esitetyt luontoarvojensa puolesta huomioitavat alueet ja kohteet on huomioitu kaavaratkaisussa eikä näille alueille ei ole esitetty muuttuvaa maankäyttöä. Myös Natura-alue suunnittelun läheisyydessä on huomioitu. Luonnon arvokohteet sijoittuvat pitkälti suoalueille, jotka on jätetty rakentamattomiksi. Alueen pohjoispuolella havaittu vaarantunut (VU) Kaitakämmekä sijoittuu suunnittelun ulkopuolelle. Luontoselvityksessä havaituista lintulajeista etenkin salassa pidettävien lajien osalta pesintään voi vaikuttaa rakennustöistä aiheutuva melu ja lisääntyvä liikenne sekä uusien kiinteistöjen myötä Natura-alueella todennäköisesti lisääntyvä liikenne.

Kaavaratkaisu tukeutuu maisemaselvityksessä laadittuun maisemarakenne- ja maisemakuva-analyysiin. Uudet rakennuspaikat sijoittuvat rakentamiseen parhaiten soveltuville paikoille rantojen matalille kumpareille. Soiset ja alavat alueet ja kumpareiden ja harjujen lakikohdat sekä saaret on jätetty rakentamattomiksi.

Pohjavesialueille on annettu määräys, joka turvaa pohjavesivarantoja. Rakentamisen esitetty määrä ja todennäköinen hitaahko rakentamisen toteutusaikataulu vaikuttavat siihen, että merkittäviä vesistövaikutuksia ei odoteta. Pohjavesialueille on kaavoitettu maltillisesti uusia rakennuspaikkoja: Pölykankaan pohjavesialueelle kaksi uutta asuintonttia ja Takkusärkän pohjavesialueelle kolme loma-asunnon rakennuspaikkaa. Pohjavesialueiden rakennuspaikat on sijoitettu harjun alaosiin sijoittuville rannoille.

Koko Suomussalmen kuntaa ajatellen osayleiskaava-alue sijoittuu varsin lähelle Ämmänsaarta, jolloin asiointimatkat eivät ole järin pitkiä. Kaava-alueelle ei osoiteta palveluja, joten palvelut haetaan Ämmänsaaresta. Kaavaratkaisussa rakennuspaikkojen mitoitus on muodostettu siten, että lähempänä Ämmänsaarta hyvin saavutettavissa olevilla sijainneilla mitoitus on suurempi, mikä edesauttaa järkevän ja ilmastonäkökulmasta kestävä yhdyskuntarakenteen syntymistä. Joukkoliikenteen tarjonta ja kysyntä ovat alueella vähäisiä, joskin lähimpänä valtatie sijaitsevalla Karvolan alueella on ainakin teoreettinen mahdollisuus käyttää asiointiin joukkoliikennettä tai polkupyörääkin.

Uudella rakentamisella on ilmastovaikutuksia. Vaikutusten suuruus riippuu pitkälti rakennussuunnitteluvaiheesta tehtävistä ratkaisuista. Alueella olisi hyvä suosia puurakentamista. Olemassa olevaa puustoa on hyvä säilyttää ilmastomuutoksen ehkäisyn ja ilmastomuutokseen varautumisen vuoksi.

Uuden rakentamisen myötä menetetään hiilinieluja. Vaikutusten voimakkuus riippuu osin uusien alueiden rakentamistavasta ja rakennusmateriaaleista sekä infran suunnitteluvaiheesta tehtävistä ratkaisuista. Ilmastovaikutusten kannalta merkitystä on myös uusien rakennusten lämmitysmuodoilla. Yleiskaavaratkaisussa on myös varauduttu ilmastomuutoksen vaikutuksiin, sillä sään ääri-ilmiöt tulevat lisääntymään. Kaavassa ei osoiteta uutta rakentamista tulvavaara-alueille.

7.2.3 Naturatarvearviointi

Yleiskaava-alueen reunasta on Säynäjäsuo-Matalasuon (FI1200712) Natura-alueelle noin 20 metrin matka. Kaava-alueen ja Natura-alueen välillä kulkee Moisiovaarantie. Natura-alueen kokonaispinta-ala on 1 094 hehtaaria. Natura-alue Säynäjäsuo-Matalasuon (FI1200712) on suojeltu luontodirektiivin ja lintudirektiivin perusteella. Alue sisältyy myös soidensuojelun perusohjelmaan.

Seuraava Natura-alueen kuvaus perustuu Naturatietolomakkeen tietoihin.

Säynäjäsuo on yksi merkittävimmistä Itä-Kainuun suokokonaisuuksista. Linnuston kannalta suoalue on Itä-Kainuun tärkeimpiä. Alue on myös paikallisesti suosittu retkeily- ja marjastuskohde. Liikkuminen Natura-alueella todennäköisesti kasvaa, mikäli rannoille rakennetaan mökkejä, mikä saattaa vaikuttaa etenkin alueen lintulajistoon. Natura-alueen Säynäjäsuo-Matalasuon suojeluperusteita ovat alueen Naturatietolomakkeessa listatut luontodirektiivin liitteen I luontotyypit ja lintudirektiivin I-liitteen lajit. Kaikkien näiden luontotyyppien ja lajien suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila on säilytettävä turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

Alueen Natura-2000 tietolomakkeessa kohtalaiseksi uhaksi ja kuormittavaksi tekijäksi alueen sisä- ja ulkopuolella arvioitiin metsänhoito ja sen vaikutukset yleisesti (metsien ikärakenteen muuttuminen tasaikäiseksi ja -rakenteiseksi). Alueen sisäpuolella vähäiseksi uhaksi arvioitiin metsästyminen ja palojen puute, alueen ulkopuolella taas maantäyttö ja -kuivatus (ml. ojitus). Heikentämistä arvioidaan luontotyyppien tai lajien suotuisaan suojelutasoon kohdistuvat muutokset sekä hankkeen vaikutus Natura 2000 -verkoston eheyteen ja koskemattomuuteen. Tällä tarkoitetaan ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena ja Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien kantojen säilymistä elinvoimaisina.

Natura-alueesta lähimmät ranta-alueet ovat paikoin luontoselvityksissä arvoalueiksi määritellyjä suoalueita ja niiden lähimetsiä, jotka suositellaan säilyttämään ennallaan. Lisäksi kaava-alueen ja Säynäjäsuo-Matalasuon välille sijoittuu kaksi vesilain 3. luvun 2 §:n (587/2011) suojaamaa luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaista puroa. Yleiskaavassa on linnustollisesti arvokkaat suoalueet ja arvokkaiden purojen lähiympäristöt rajattu rakentamisen ulkopuolelle.

Vaikutuksia kohdistuu Natura-alueen suojeluperusteena olevaan salassa pidettävään lintulajiin. Rantarakentaminen ei suoraan aiheuta merkittäviä muutoksia lintujen käyttäytymiseen. Jos selvitysalueella sijaitsevan järven rannoille rakennetaan mökkejä, niin liikkuminen Natura-alueella todennäköisesti kuitenkin kasvaa lajin pesimäaikaan. Vaikutuksen merkittävyys arvioidaan vähäiseksi. Vaikutus on erittäin pitkäaikainen. Muita vaikutuksia lajin pesintään voivat olla rakennustöistä aiheutuva melu ja lisääntyvä liikenne. Nämä vaikutukset arvioidaan merkittävyydeltään enintään kohtalaisiksi ja väliaikaisiksi. Ne ovat vähennettävissä kohdistamalla rakennustyöt pesimäkauden (1.4.–31.7.) ulkopuoliselle ajalle.

Natura-arviointia ei tarvita, koska kaava ei aiheuta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen luontodirektiivin tai lintudirektiivin mukaisiin suojeluperusteisiin.

7.2.4 Vaikutukset liikenteeseen ja infrastruktuuriin

Kaavaratkaisu tukeutuu olemassa olevaan päätiestöön. Uusille loma-asuntopaikoille johtavat tiet edellytetään sijoitettaviksi ensisijaisesti olemassa olevien pääsysteiden ja maantieliittymien kautta. Valtatiellä ja Suomussalmentielle ei aiheudu tarvetta uusille liittymäluville, vaikka niihin tukeutuvilla taajaman lähialueille asutus jonkin verran laajenee. Moisiovaarantien varteen sen sijaan on kaavoitettu muutama uusi tontti rakentamispaineen ja nykyisen aluerakenteen perusteella. Näillä tarvittavat liittymäluvut tulee hakea ennen rakentamisluvan myöntämistä. Uusien teiden rakentamisessa tulee ottaa huomioon maisema ja sen ominaispiirteet. Kaava lisätään rakentamista myös ranta-alueille, joille ei nykyisellään ole tieyhteyttä. Tarvittavat kulkutiet näille alueille voidaan toteuttaa olemassa olevilta yksityisteiltä joko uusin tiehaaroina tai teitä jatkamalla. Uusia rakennuspaikkoja on pyritty keskittämään ja ryhmittelemään siten, että rakennettavat uudet tieyhteydet palvelisivat aina mahdollisuuksien mukaan useampia rakennuspaikkoja.

Suunnittelussa on huomioitu teiden melualueet ja meluarvot. Liikennevirrat ovat suurimmat Viitostiellä ja pienemmistä maanteista Suomussalmentielle, joiden melualueille ei ole suunniteltu uutta rakentamista. Moisiovaarantien 45 dB ja 55 dB teoreettisella melualueella on nykytilanteessa kaksi asunnon ja kaksi loma-asunnon rakennuspaikkaa. Tontit ulottuvat teialueeseen asti, mutta rakennukset ja asuinpihat on toteutettu 55dB melualueerajauksen ulkopuolelle. Valtioneuvoston päättämien melutason ohjearvojen mukaan loma-asutus tulisi sijoittaa 45 dB melualueen ulkopuolelle, kun uuden asutuksen osalta riittää tätä kapeamman 55 dB melualueen huomioiminen. Siksi melualueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvat Moisiovaarantien varren

rakennuspaikat on kaavoitettu kaikki vakituiseen asumiseen, ja tontit kaavoitettu vähintään 4000 m² kokoisina siten, että rakentaminen ja asumiseen käytettävät piha-alueet on mahdollista sijoittaa 55 dB melualuerajauksen ulkopuolelle riittävän etäälle tiestä. Melun leviämistä piha-alueille voi myös estää sijoittamalla rakennuksia melunlähteen puolelle. Melualueelle rakentuneet neljä rakennuspaikkaa säilyy kaavassa, mutta suuremman loma-asuntotontin käyttötarkoitus on muutettu kaavassa vakituiseen asumiseen.

Vesi- ja viemäriverkko olisi tarpeen laajentaa Viitostien toiselle puolelle Karvolan alueelle, mikäli uusi asutus laajenee kaavasunnitelmien mukaisesti.

Sähköverkko olisi hyvä saada koko alueelle. Vapaa-ajanasuntojen käyttömukavuus ja viipymä voisivat tällöin kasvaa.

7.3 Taloudelliset vaikutukset

Uudet rakennuspaikat sijoittuvat pääosin olemassa olevien teiden lähistölle. Rakennuspaikoilla rakentamisen kustannukset kohdentuvat ensisijaisesti yksityisille maanomistajille.

Iso osa uusista rakennuspaikoista on vapaa-ajanasutukselle. Osa rakennuspaikoista on osoitettu asuinrakentamiselle maanomistajien toiveesta. Uusi vakituinen asuminen painottuu kuntakeskusta lähinnä olevalle alueelle Karvolaan, minkä lisäksi pari uutta vakituisen asumisen paikkaa osoitetaan Moisiovaarantien varteen Alanteenjärven etelärannalle olemassa olevan rakenteen viereen. Suomussalmen mittakaavassa alue on verraten lähellä kuntakeskuksen palveluita, jolloin asiointimatkat ovat kohtuulliset.

Hajarakentamista (vakituista asumista) suunnittelevan tulee huomioida kustannukset, joita kertyy muun muassa:

- tiestön rakentaminen ja ylläpito (ei katuverkkoa, kustannukset rakennuksen käyttäjälle)
- vesi- ja viemärintiratkaisut, sähkön saanti
- kulkeminen (työmatkat, päivähoito, palvelut jne.)
- rakentamista valmistelevat ja rakentamisen aikaiset kustannukset (maaperäselvitys, tieyhteys, rakennusmateriaalien kuljetukset jne.)

Hajarakentamisesta koituu kustannuksia myös kunnalle. Hajarakentaminen vaatii:

- palvelujen tuottamista haja-alueille (koulukuljetukset, vanhusten huolto, jätehuolto jne.)
- yleisten teiden kunnan varmistamista, liikenneturvallisuus ja mahdollisesti tiestön rakentamisen ja ylläpidon kustannukset (avustukset)
- kunnallistekniikka ja infrastruktuuri voi vaatia kunnan panostusta (esim. avustukset vesiosuuskunnille), samoin muualla kapasiteetti voi olla vajaakäytöllä.

7.4 Sosiaaliset vaikutukset

7.4.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Osayleiskaava tukee olemassa olevien elinkeinojen, lähinnä maa- ja metsätalouden ja kalankasvatustoiminnan säilymistä. Alue on myös poronhoitoaluetta.

Alanteenjärven ja Parvajärven rannoille on suunniteltu uusia rakennuspaikkoja pääasiassa loma-asumista varten ja taajaman läheisyydessä myös vakituista asumista varten. Uusi loma-asutus alueella tukee alueen elinvoimaisuuden säilymistä. Asukkaat ja loma-asukkaat käyttävät Ämmänsaaren palveluja, mikä parantaa palvelujen käyttöastetta. Toisaalta palvelujen käyttö lisää liikennettä keskusta-alueelle johtavilla teillä. Liikennemäärien lisääntymistä voidaan kuitenkin pitää vähäisenä.

Kuivassalmen ampuma-alue sijaitsee kaava-alueen ja Parvajärven koillispuolella lähimmillään noin 1,2 km etäisyydellä kaava-alueesta. Ammunnasta aiheutuu ympäristöön meluvaikutuksia. Ampuma-alueen

muuttaminen ampumaradaksi on suunnitteilla ja ampumaratahanketta koskeva meluselvitys on valmistunut helmikuussa 2025. Sen mukaan maksimimelutasojen ohjearvot voivat kaava-alueella ylittyä Parvajärven itäosassa ja Niipasammella, joilla on jo nykyisinkin asutusta ja loma-asutusta. Ampumarata-alueita lähinnä oleva suunnittelualueen koillisosa on asumatonta eikä Parvajärven koillisrannalle osoiteta juurikaan uusia rakennuspaikkoja. Parvajärven itäosassa suunnitteilla olevan ampumaradan mahdollisella melualueella on kuitenkin kaksi uutta loma-asunnon rakennuspaikkaa, jotka sijoittuvat alueella jo nykyisin olevan asutuksen yhteyteen. Ampumaratasuunnitelman toteuttaminen vaatisi melun leviämistä estäviä toimenpiteitä jo nykyisen asutuksen perusteella, mikä varmistaisi samalla meluohjearvojen täyttymisen myös kahdella uudella Parvajärven rakennuspaikalla. Valtioneuvoston päättämät meluohjearvot ja kaavamääräys edellyttävät melutason ohjearvojen huomioimista, joten ampumaratahankkeen vaikutuksia ja meluntorjunnan mahdollisuuksia ja on syytä selvittää tarkemmin vielä kaavan ehdotusvaiheessa.

7.4.2 Vaikutukset maa- ja metsätalouteen, yritystoimintaan ja palveluihin

Alanteenjärven ja Parvajärven ympäristö on vahvasti maa- ja metsätalousvaltaista, harvaan rakennettua aluetta. Osayleiskaava mahdollistaa jatkossakin maa- ja metsätalouden harjoittamisen alueella. Kaikki metsäalueet saaria lukuun ottamatta on kaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi. Maisemallisesti tärkeillä paikoilla, kuten muutamilla saarilla, metsän hoidossa on huomioitava toimenpiteiden maisemalliset vaikutukset. Kaavamääräys ei kuitenkaan estä metsätalouden harjoittamista. Maisematyölupaa ei edellytetä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla.

Alueelle ei sijoitu kaupallisia palveluita. Asutus tukeutuu Ämmänsaaren sijaitseviin palveluihin. Järvien ympärille on suunniteltu pääasiassa loma-asumiseen varattuja uusia asuinpaikkoja. Alueella on entuudestaan myös harvaa vakinaista ja vapaa-ajan asutusta. Uutta vakituista asutusta voi tulla maltillisesti.

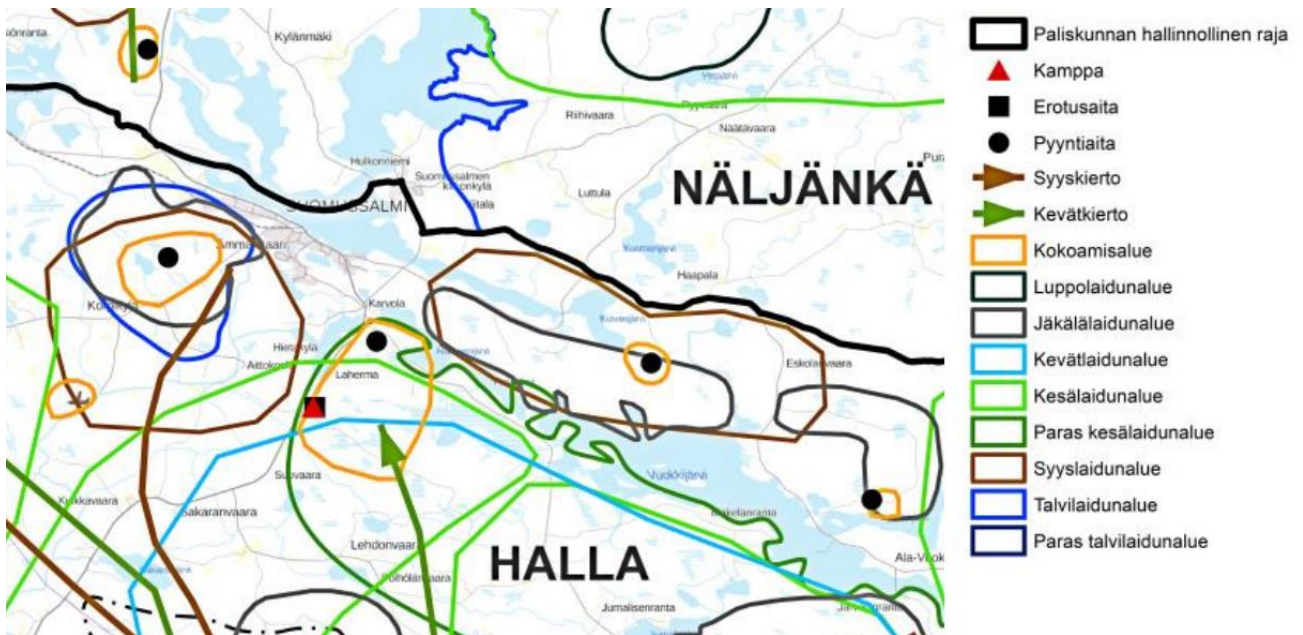
Nykyinen yritystoiminta, kuten kalankasvatamo, voi jatkaa alueella. Toiminnalle on osoitettu riittävä aluevaraus.

Alue on kokonaisuudessaan poronhoitoaluetta. Alue kuuluu Hallan paliskuntaan, joka sijoittuu Suomussalmen, Puolangan ja Hyrynsalmen kuntien alueelle. Paliskunnan pinta-ala on 3548 km² ja suurin sallittu eloporomäärä on 2 700. Poronhoitajia paliskunnassa on 61 kpl.

Alueelle ei sijoitu poronhoidon rakenteita. Lähin poronhoidon rakenne on Pöykankaalla Moisiovaarantien eteläpuolella, noin 500 metriä suunnittelualueesta sijaitseva pyyntiaita, jonka ympärillä oleva kokoamisalue ulottuu suunnittelualueen länsiosaan saakka. Kokoamisalueelle sijoittuu muutamia yksittäisiä uusia rakennuspaikkoja. Suunnittelualueen ulkopuolella on lisäksi yksi erotusaita ja kämppä valtatie 5:n varressa 4 kilometriä suunnittelualueen eteläpuolella sekä yksi pyyntiaita 5 kilometriä suunnittelualueen koillispuolella Kuivasjärven itäpuolella. Suunnittelualueella Alanteenjärven ja Parvajärven eteläranta on luokiteltu parhaaksi kesälaitumeksi. Järvien pohjoisranta puolestaan on syys- ja jäkälälaidunalueita.

Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa (2014) -oppaan mukaan maankäyttöhankkeen toiminta-aikana poronhoidolle voi aiheutua ainakin seuraavanlaisia vaikutuksia: vaikutukset porolaitumiin, vaikutukset porojen laidunnukseen (häiriö), vaikutukset poronhoitoon (esimerkiksi porojen kuljetusreitit häiriintyvät), porovahingot, vaikutukset poron terveyteen ja hyvinvointiin, sosioekonomiset vaikutukset ja vaikutukset elinkeinon kannattavuuteen sekä vaikutukset poronhoitokulttuuriin.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon muodostuvat uuden rakentamisen aiheuttamista suorista laidunten menetyksistä ja muutoksista. Yleiskaavassa alueelle osoitettu uusi rakentaminen on kuitenkin maltillista eikä johda merkittäviin laidunmenetyksiin, joskin uusi rakentaminen voi muuttaa osa-alueiden luonnetta. Alueella ei ole merkittävää rakentamispainetta ja alueen luonne pysyy jatkossakin rauhallisena. Valtaosa kaavan uudesta rakentamisesta sijoittuu järvien ranta-alueille, joilla ei etenkään kesä- ja syyslaitumien kyseessä ollessa ole laidunalueina kovin suurta merkitystä.

Hallan paliskunnan toiminnalliset alueet (Lähde: Kainuun tuulivoimavaihe- ja maankäytön suunnitelma 2035, Kainuun liitto).

8. Yleiskaavan toteuttaminen

Alueelle suunniteltuja uusia rakennuspaikkoja toteutetaan todennäköisesti vähitellen pitkän aikavälin kuluessa, maanomistajien tarpeesta riippuen.

8.1 Detaljikaavoitus, muu suunnittelu ja toteuttamistoimenpiteet

Alueelle ei suunnitella uusia asemakaavoitettavia alueita.

Elina Marjakangas, kaavoitusarkkitehti YKS-519
Sweco Finland Oy
Oulu